REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administrațiune Brașov și la următoarele BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lessner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf. Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Golberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsebet-körut).
Prețul insertiunilor: o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

Număr de Duminecă 10.)

GAZETA apare în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate oficiile poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov;
Administrațiunea, Piața mare târgul Inului Nr. 30, etagiu I. Pe un an 20 cor., pe șase luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul acasă: Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele cât și insertiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 54 - Anul LXXI. Brașov, Vineri 7/20 Martie 1908.

Cătră cetitori!

Mai sunt câte-va zile și se vor împlini până la o oră și minută, după călindar, șaptezeci de ani, de când a apărut „cu prea înalta voie", primul număr al foaiei noastre cu data de 12 Martie st. v. 1838.

Am fost arătat cetitorilor noștri la timpul său hotărârea de a scoate în amintirea aniversării un număr separat jubilar, în decursul lunei lui Ianuarie, deoarece de fapt cu 1 Ianuarie 1908 st. v. „Gazeta Transilvaniei" a întrat în anul periodic al 71-lea.

Mai întâi nu aveam de gând a face nici aceasta, mai ales din cauză, că directorul foaiei noastre nu se bucura de deplină sănătate, dar în cele din urmă însuși directorul nostru a zis, că, dacă pentru noi și pentru cei mai bătrâni n'ar fi de lipsă un asemenea număr jubilar, atunci cu atât mai de lipsă este pentru tânăra noastră generațiune, care în anii grei ai dăinuirei ocârmuirei introduse la 1867 și-a pierdut aproape de tot legăturile sufletești cu trecutul nostru.

Ne-am hotărât așa-dar, cam târziu, a eda totuși un număr festiv și am dat de greutăți, așa că am trebuit să amânăm apariținnea lui. Am fi dorit, ca acest număr să poată să apară la 12 Martie v. viitor, dar nu se poate, fiindcă am întâmpinat din nou diferite greutăți, parte mare din cauză, că manuscrisele promise ni-au sosit întârziat și cele mai multe prea voluminoase, de altă parte am dat și de greutăți technice.

Vestim dar pe cetitorii noștri, că în preseara de 12 Martie st. v. va apărea numai un număr dublu al foaiei noastre cu număroasele felicitări ce ni-s'au adresat; iară *numărul jubilar*, care se va estinde peste mai multe coli de tipar, nu va putea să fie trimis abonaților decât numai peste 3—4 săptămâni.

*

Când am publicat edarea numărului jubilar, am destinat totodată venitul curat din abonamentele acestui număr pentru înaintarea culturii poporului nostru. In deosebi am zis, că am dori să se întrebuințeze pentru înmulțirea și lățirea bibliotecilor poporale.

De atunci ne-am schimbat gândul, nu în ce privește iubitul nostru popor și stăruința ca el să aibă carte pentru a avea parte, ci în ce privește bibliotecile poporale.

Am fost și suntem cei mai înfocați propovăduitori ai lățirei gustului de cetire între popor, prin înființarea de biblioteci poporale. Stăruințele noastre îndelungate au fost sprijinite, și „Asociațiunea" noastră a luat în mâna sa a îngriji de bibliotecele poporale.

E dar croit drumul pentru aceasta. Dar ori cât de călduros ar fi îmbrățișată cauza bibliotecilor poporale la noi, piedeca de căpetenie este și rămâne că n'avem destule cărți și foi periodice române și nu le avem așa cum ar trebui să fie pentru a da hrană spirituală bună și de ajuns nutritoare și folositoare poporului.

Și de ce nu avem? Fiindcă n'avem scriitori de ajuns și bine pregătiți și cei pe cari îi avem nu sunt cum se cuvine sprijiniți.

Cu un cuvânt ne-am gândit, că nu putem servi mai bine cauza lățirii culturei în popor, decât dacă vom îngriji să avem ziariști și scriitori cât mai buni și cât mai mulți, și pe cei, pe cari îi avem, să-i sprijinim.

Ne am hotărât deci de-a depune venitul curat, ce-l va aduce numărul jubilar al „Gazetei Transilvaniei" pentru înființarea unui *fond spre ajutorarea și sprijinirea ziariștilor și scriitorilor români dela noi*.

Multe fonduri s'au creat în Transilvania, Bănat și Țara ungurească de o jumătate de veac și mai bine. Ne lăudăm a avea azi aproape 200 de bănci române. Numai pentru pressa română nu s'a făcut nimic pân'acum.

Cuvine-se *„Gazetei Transilvaniei"* să facă ea începutul, la această sărbătorească ocaziune, așezând cea dintâiu piatră la temelia, ce trebue s'o punem pentru asigurarea viitorului ziariștilor și scriitorilor români dela noi.

Tot ce vom face, vom face în înțelegere cu confrații și cu bărbații noștri, cărora le zace la inimă cauza pressei și a culturei poporului nostru.

Sperăm, că toți Românii de inimă din patru unghiuri, vor aproba pasul nostru și ne vor da să sprijinul lor.

Redacțiunea „Gazetei Transilvaniei".

Cum să ne scăpăm școalele?

Cetind modalitățile propuse de unul și altul spre a ne scăpa școalele poporale primejduite prin noua lege, îmi adusei aminte de ce scrisesem acum 25 de ani tot în acest ziar, văzând multele neajunsuri de atunci ale școalelor noastre. Scrisesem adecă, ca să plătească fiecare Român din această țară 1 cr. la an ca dare culturală națională. Atâta poate plăti chiar și cel mai lipsit și sărac. Pe un cap de familie încă n'ar cădea mai mult decât maximum 12—14 cr. la an. Fiind în țara noastră 3 milioane de Români, ar încurge în fiecare an 30,000 fl., cu care sumă făcând o fundațiune (300×5=1500 fl.), am putea asigura existența pentru totdeauna a 3 școale periclitate; în 10 ani — a 30 de școale; în 100 ani — a 300 școale, și nimenea n'ar simți greutatea acestei dări. Văzând pericolul mare al școalelor noastre, mulți dintre bărbații noștri de inimă și cu dare de mână mai bună ar plăti aceasta contribuire, măcar pentru persoana lor, pe toți anii vieții lor de pân'acum, d. e. un om de 63 ani, 63 cr., de odată sau chiar pentru toți membrii familiei sale, zicem 7 tot atâta, adecă de 7×63=441 cr.=8. cor. 82 bani.

Pe astă cale s'ar aduna deja în anul prim o sumă mare, cu care am putea asigura deja în anul cel d'intâiu susținerea multor școale periclitate.

Pe lângă folosul însemnat material am avea, procedând astfel, și rezultatul cel mare moral, adecă s'ar produce o mișcare sănătoasă, insuflețitoare, un nou avânt în viața noastră națională, simțind și cel mai greu la pricepere, că el aparține unui corp mare, unei națiuni, și că acest corp, această națiune are putere, dacă fiecare mădular al ei își jertfește obolul său pentru ridicarea și luminarea ei.

Executarea încă ar fi ușoară și simplă. Fiecare preot ar da de știre credincioșilor lui de pe amvon, că au să contribue pentru susținerea școalelor românești pentru sine și ai săi pe an câte 1 cr. și că pentru adunarea acestei contribuiri s'a expus în biserică o cutie și că pentru adormiții contribuenților nobili se va servi în tot anul o liturghie solemnă. Banii adunați în cutie s'ar scoate apoi în prezența preotului, a învățătorului și curatorului, s'ar număra și trimite cu subscrierea celor trei la „Asociațiune", care i-ar chita pe calea publicității și i-ar administra sub titlul „fond pentru ajutorarea școalelor".

Cred, că nici autoritățile publice pe lângă toată bunăvoința lor pentru noi n'ar putea pune pedeci acestei contribuiri benevole, deoarece doară pentru școli și cultura poporului nu va fi permis a face colecte, iar „Asociațiunea" este doară „pentru cultura poporului".

S'ar putea espune cutii cu inscripțiunea „pentru școalele poporale române" chiar și în case private mai vazute și în localitățile publice: casa (primăria) satului sau a orașului, școala etc.

Nu e bine să însărcinăm cu oferte pentru interese publice numai unele clase ale societății noastre, pe cea mai avută, pe acționari ș. c. l. Nu, pentru că aceasta este pe de o parte nedreptate, care disgustă dela contribuiri benevole, de altă parte pentrucă nu ni-se adună destui bani pentru ajungerea scopului, și în fine, pentrucă ne învățăm poporul la cerșitorii, la aceea ca să aștepte „manna" căzând din ceriu și nu producându-se prin propriele sale puteri. Pierdem dară folosul cel mai mare, cel moral, adecă acela, ca poporul să-și câștige încrederea în forțele sale proprii, și să nu aștepte „milă", ajutor, drepturi dela bunăvoința nimănui, ci să-și câștige cele trebuincioase prin hărnicia lui, contribuind fieștecare proporțional după puterile sale.

Interese generale și publice trebue realizate și drepturi câștigate prin încordarea puterilor tuturora.

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Dimineață.

(Fragment).

— — — — — — — — — — —

Sclipește coasa, secera sclipește;
Și toți se duc, cântând cu voie bună
Să stringă 'n snopi podoaba lanurilor,
Nădejdea și puterea sfântă-a vieții.
— Doar pe la porți, bătrâni cu plete albe,
Cu frunți pe cari adânc, adânc săpat-a
Amarul, truda unei vieți pierdute,
Privescu-i blând, iar gândurile lor
Departe zbor, departe 'n altă vreme,
In vremea tristei lor copilării,
In zile de urgie și durere,
Când cruzi stăpâni — — —
— — — — — — — —
— — — — — Și se gândesc bătrânii,
Și câte-o lacrimă streccară printre gene.

Vasile Stoica.

Baba Dochia.

Zice că de mult de tot era o babă cocoșată și urâtă nevoe mare. Și povestea mai zice, că baba avea o fată frumoasă și bună de nu mai aveà pereche pe lume. Cu cât iubea fata pe babă, cu atât ura baba pe fată, îi erà necaz pe tinerețea fetei, pe ochii ei albaștri ca seninul ceriului, pe obrajii ei albi ca petalele crinului, pe gurița ei roșie ca fraga câmpului. Și atât o chinuià de mult pe biata fată încât nu a mai putut răbda Dumnezeu nedreptatea ei.

Intr'o zi, pe când copila erà la pășune cu oile, s'a pomenit cu Sfânta Vineri, că a venit la ea și a întrebat-o cu milă: — Da bine maică, ghioceii n'au eșit încă de sub zăpadă, mugurii nu s'au deschis încă, fluturii nu au început să sboare, rândunelele și berzele nu au mai venit de peste mare și tu ai eșit cu turma la păscut.

— Baba m'a trimis — a răspuns fata albastră ca vioreaua de frig — a văzut soarele pe cer și a zis că-i primăvară, dar soarele e rău ca baba și nu vrea să ne încălzască.

— Uite fetițo! Na chita (mânunchiu) asta de fragi și când te vei întoarce deseară acasă s'o dai babei, dar să nu-i spui că e dela mine, să-i spui că le-ai cules tu de pe câmpie. Și Sfânta Vineri a sărutat fata de i-a ținut cald până seara și pe urmă s'a făcut nevăzută.

Când a văzut baba chita de fragi care i-o adusese fetița, cum erà de bătrână, a început să joace prin casă de bucurie că a venit primăvara și dimineața s'a îmbrăcat cu nouă cojoace, a lăsat fata acasă și s'a suit cu oile în munte.

Dar cum a ajuns în vârful muntelui, a început să bată vântul și să viscolească încât baba ca să se mai ușureze a lăpădat un cojoc, că i-se îngreunase de apă, a doua zi altul, a treia zi altul... nouă cojoace în nouă zile, și când a rămas fără nici unul a înghețat de frig și atât a înghețat de tare, că soarele n'a mai topit-o și a rămas pe vecie stâncă de piatră...

Așa istorisea Moș Radu flăcăilor și fetelor din sat povestea Babei Dochia, care după credința unora se zice că se vede și acum cu oile și cu cojoacele împietrite, când treci drumul dela Turnu Severin la Vârciorova, pe muntele din dreptul porților de fer.

— Așa este moșule, zise învățătorul zâmbind, care era printre ascultători, aceasta este legenda babelor, a celor nouă zile schimbătoare dela sfârșitul iernei (dela 1—9 Martie) și această credință se află și la alte popoare, eu însă știu altminterea povestea Dochiei.

— Spune-o dascăle, se rugară fetele și flăcăii, părăsind pe moșneag și dând ocol învățătorului.

Și numai decât a început Dascălu s'o povestească:

Traian, împăratul Romanilor, a străbunilor noștri, nemulțămit de purtarea Dacilor, popor viteaz, care trăia în țările, în care trăim noi Românii astăzi, a plecat dela Roma, cu oștire număroasă, ca să-i pedepsească de jafurile, care le făceau. Fiind-că Dacii se îndeletniceau mai mult cu păstoria treceau foarte des Dunărea, prădând și întorcându-se în munții lor, cu avutul Romanilor. Se mai sculase și alt împărat roman cu războI în contra lor, însă fusese bătut și îndatorat să plătească tribut Dacilor.

Traian, ca să spele această rușine, care erà o pată pe o împărăție atât de mare ca a lui, s'a hotărât să-i șteargă după fața pământului și țara lor s'o prefacă în țară romană. Și cum a zis a și făcut.

După ce îi bătuse cu desăvârșire, după ce se omorâse și cei cari rămăsese în viață împreună cu regele lor Decebal, de mândrie ca să nu cadă vii în mânile Romanilor, se zice că Traian a dat cu ochii de Dochia (Dacia), fata lui Decebal care scăpase ca prin minune de mâna morții. Și erà fată atât de frumoasă încât Traian s'a îndrăgostit de ea și a vrut s'o ia de soție.

Insă Dochia, cum ar fi putut să iu-

Revista politică.

Marţi s'a *sfârşit pe neaşteptate desbaterea generală a proiectului de înăsprire a regulamentului*, nemai fiind înscrişi la cuvânt alţi deputaţi. In şedinţele, cari vor urma de acum înainte, au drept la cuvânt numai deputaţii, cari au înaintat contrapropuneri privitoare la înăsprirea regulamentului, iar după ce vor fi vorbit propunătorii, se va începe desbaterea specială, adecă pe paragrafi.

Iată pe scurt ce s'a întâmplat, începând dela Joia trecută, în dieta ungară.

In şedinţa de Joi a luat cuvântul după dep. *Thoroczkay*, despre a cărui vorbire facem amintire la alt loc al foii, dep. român Dr. Stefan *Petrovici*, care a susţinut cu bărbăţie că interesele ţării nu cer înăsprirea regulamentului şi că guvernul nu e în drept să siluiască majoritatea dietei, ca să voteze înăsprirea regulamentului. Inăsprirea regulamentului, a zis dl Petrovici, se face pentru ca guvernul să poată introduce o reformă electorală, care să nu fie bazată pe sufragiul universal. Guvernul a încheiat cu Coroana un pact, prin care s'a obligat să introducă votul universal. Guvernul are datorinţa să ne spună ce conţine acest pact, dar nu ne spune. Această tăinuire inseamnă că guvernul vrea să introducă în reforma electorală dispoziţiuni, cari să ne lipsească pe noi naţionalităţile de posibilitatea de a intra în parlament. Cu alte cuvinte *guvernul vrea să falşifice voinţa regelui.* Nu-şi va ajunge însă scopul, căci vom şti să apărăm interesele poporului nostru, oricât de puţini am intra în cameră. Sfârşind, cere luarea proiectului dela ordinea zilei şi introducerea neamânată a votului universal.

In şedinţa de *Vineri* a vorbit dep. slovac *Milan Hodza*, care a zis că scopul înăspririi regulamentului e absolutismul parlamentar. Partidul kossuthist şi-a părăsit programul. Ajuns la putere nu mai cere votul universal, cum îl cerea când era în opoziţie. Chiar dacă ar aduce guvernul votul universal, şi în acest caz e trebuinţă de regulamentul liberal de azi, căci Casa Magnaţilor nu vrea votul universal. E deci trebuinţă, ca dieta să-şi păstreze arma puternică de luptă, adecă regulamentul de acum, ca să poată constrânge Casa Magnaţilor a vota reforma electorală.

Tot Vineri a vorbit şi deputatul disident Benedek Iános, despre a cărui discurs vorbim la alt loc.

Sâmbătă a vorbit deputatul Dr. Teodor *Mihali*, apoi Dr. Ioan *Suciu*. Dep. Mihali combate energic şi cu argumente puternice înăsprirea regulamentului. Se ocupă mai pe larg cu chestiunea naţionalităţilor, pe cari guvernul vrea să le facă duşmani, violându-le drepturile. Răspunzând la o întrerupere că *„In România e răscoală“*, declară că în România domneşte de prezent cea mai mare ordine. E dureros, că foile maghiare alarmează lumea cu ştiri false şi tendenţioase. E în interesul nostru al tuturor ca în statul vecin să nu fie răscoală ci să fie pace. Mai de mult presa maghiară a răspândit ştirea, că în Ardeal Românii s'au răsculat. Ştirea s'a dovedit absolut falsă. Aşa e şi acum cu pretinsa răscoală din România. Nu e bine să vă jucaţi cu arma revoluţiei! Dep. Mihali combate apoi politica actuală de naţionalităţi, prin care li-se răpeşte naţionalităţilor limba şi cultura lor. Dep. *Suciu* a zis, că înăsprirea regulamentului numai de aceea se face, ca pe calea aceasta guvernul şi majoritatea să-şi ispăşească păcatele din trecut. Noi naţionaliştii protestăm, ca aceasta să se facă pe socoteala noastră. Adevărul este, că înăsprirea se face pentru ca guvernul să aducă o batjocură a votului universal, o reformă electorală, care să scoată pe naţionalişti şi socialişti din parlament. Propune luarea proiectului dela ordinea zilei.

Luni dieta n'a ţinut şedinţă.

In şedinţa de *Marţi* a luat cuvântul d-l dep. Dr. I. Maniu:

Dep. Dr. Iuliu Maniu, declară dela început, că fiind greu să aducă în discuţie argumente noui, fiind stadiul discuţiunei înaintat, nici nu nizuieşte să apară ca original, ţine însă ca să spună fără înconjur, părerile într'o chestie, în care e vorba de nimicirea constituţiunei, de ştirbirea ce i se aduce libertăţii cuvântului.

Combate pe ministrul Andrassy, răsturnând toate motivele ce a invocat. »Se înşală — zice între altele — d-l Andrassy, când afirmă că ţara aprobă revizuirea. Dar ţara nici n'a fost conzultată prealabil şi nici măcar n'a fost întrebată acum ulterior, dupăce s'a început discuţia asupra proiectului de revizuire, că nici miniştrii, nici alţi corifei maghiari nu s'au dus între alegători să-i întrebe. Din contră, ştim că chiar în dietă sunt 97 deputaţi, cari nu aprobă revizuirea, ne mai socotind pe kossuthiştii, cari nu aprobă, dar din disciplină de partid nu îndrăsnesc să se manifeste«.

Critică apoi toate pretextele aduse de oratorii guvernamentali, ridiculizând în deosebi pretinsul argument, că fiind şedinţe de câte 16 oare, toţi vor avea vreme să vorbească. Acuză pe kossuthişti, că de dragul de a rămânea la putere şi-au abandonat 99 proc. din principii. Cei cari făceau paradă din principiile lor de libertate, din simţul de independenţă şi se arătau păzitori ai constituţiunei, acum sunt îndrăgostiţi de puterea ce trebue să exercite majoritatea.

Protestează mai presus de toate ca şi aici, în corpul legislativ, să nu se ţintească decât tot la ridicarea unei rasse, cu cele mai artificiale măsuri, în defavorul celorlalte rasse, cari gem sub apăsare.

Vorbind desdre *chestiunile militare*, arată cum naţionalităţile şi aici sunt ameninţate, deoarece în pornirea sa şovinistă, regimul vrea să facă din armată un instrument de maghiarizare. Asta ar însemna scurtarea drepturilor naţionalităţilor şi s'ar răzbuna asupra însaşi oştirei, care frământată de chestii naţionale, ar deveni incapabilă de luptă.

Respinge acuzaţiunile şi argumentările false aduse de miniştri împotriva naţionalităţilor, arătând că nu naţionalităţile, ci guvernul are tendinţe de a întări o singură rassă. Desvoltă pe larg ideea naţională şi arată că în privinţa asta noi avem concepţii atât de largi şi liberale, că şi Ungurii ar putea să lupte în cadrele partidului nostru pentru drepturile lor naţionale. Nu urmărim, zice, decât desvoltarea tuturor neamurilor!

Dr. I. Maniu continuă spunând că zadarnic este pădurea de suliţi şi puterea gendarmerească, dacă poporul nu e convins de bunătatea legilor, ci e convins de nedreptatea lor. Acestea nu pot să aibă durată. De altfel naţionalităţile nu se sperie de ameninţări nici nu se vor desfiinţa în urma brutalităţilor sălbatice. Tot aşa, câtă vreme ţara întreagă pretinde o lege electorală democrată, zadarnice se vor dovedi toate apucăturile guvernului de a scăpa de aducerea sufragiului universal aşa cum e în mintea şi dorinţa fiecărui cetăţean luminat.

Respinge proiectul de revizuire şi propune un proiect de rezoluţie.

După d-l Maniu a vorbit dep. *Molnar*. Fiind acesta ultimul orator anunţat, preşedintele a declarat discuţia generală de închisă. La stabilirea listei oratorilor, cari au drept la cuvântul de încheiere, preşedintele *s'a folosit de o apucătură*, anume deputaţii naţionalişti Skicsak, Brediceanu, Vaida, Petrovici, Suciu şi Maniu *au fost lipsiţi de dreptul cuvântului de încheiere* pe motivul ridicol, că doi deputaţi naţionalişti au iscălit unele contrapropuneri făcute de către deputaţii naţionalişti *româneşte*. De pildă d-l dep. Dr. Stefan Petrovici şi-a iscălit numele: Stefan Petrovici şi nu Petrovici Pista. Deputaţii naţionalişti au protestat, zicând că nu e hotărâtor *cum* e scris numele, ci hotărâtor este numai ca contrapropunerea *să fie iscălită de 10 deputaţi*.

Totul a fost însă înzadar şi astfel vor avea cuvântul de încheiere afară de 11 deputaţi disidenţi, numai 7 deputaţi naţionalişti, d-nii Polit, Vlad, Bella, Lucaciu, Ivanca, Pop şi Hodja, a căror contrapropuneri au fost iscălite pe ungureşte.

*

In mijlocul unui scandal mare *s'a deschis Joi dieta croată*. Inainte de a se da citire rescriptului regal de deschidere s'au întâmplat scene tumultuoase. Deputaţii strigau cât îi ţinea gura: „Jos Wekerle! Jos Kossuth!“ şi câte şi mai câte, iar preşedintele de etate a numit în discursul său de deschidere pe banul Croaţiei un „servitor al Ungariei“ şi i-a strigat: „Jos nevrednicule! Dă-ţi dimisia!“ Incetând sgomotul, banul Rauch a dat citire rescriptului, în care se zice, că dieta trecută a trebuit să fie disolvată, deoarece a trecut peste cercul ei de competenţă şi fiindcă s'au manifestat tendinţe pentru spargerea comunităţii Croaţiei cu Ungaria. Se mai spune în rescript ce are să lucre dieta actuală şi anume să aleagă pe cei 40 deputaţi pentru dieta croată, să reguleze chestia limbei şi a steagului şi să aducă mai multe reforme, între cari şi o *reformă electorală*. După citirea rescriptului şedinţa s'a sfârşit, fixându-se a doua şedinţa pe Sâmbătă.

Sâmbătă, când era să se deschidă a doua şedinţă, preşedintele s'a trezit cu un nou rescript regal, prin care *dieta croată se amână pe timp nehotărât*. Croaţii au protestat în contra amânării, pe motiv că ea este nelegală şi în câteva conferenţe, pe cari le-au ţinut, au decis să facă cea mai energică opoziţie guvernului maghiar.

Cestiunea naţionalităţilor în dieta ungară.

Zilele trecute au răsuna în dieta ungurească câteva glasuri cam neobicinuite în istoria vieţii parlamentare din Ungaria. S'au sculat adecă trei deputaţi neaoşi maghiari, cari au cerut *resolvarea cinstită a cestiunei naţionalităţilor*, susţinând sus şi tare că nu naţionalităţile sunt duşmanii Maghiarilor, ci duşmanii ei trebue căutaţi în altă parte. Aceşti trei corbi albi sunt bar. Victor *Thoroczkay*, Ioan *Benedek* şi Eugen *Molnar*.

Ca să vadă şi cetitorii numărului nostru poporal, de ce păreri sunt conduşi aceşti bărbaţi maghiari cu tragere de inimă pentru restabilirea păcei în mult frământata noastră patrie, vom da aici unele părţi din vorbirile lor.

În şedinţa de *Joi* a dietei deputatul *Thoroczkay*, combătând proiectul reviziunei regulamentului camerei, a zis că el a studiat cu deamăruntul cestiunea naţionalităţilor şi s'a convins că *naţionalităţile nu's duşmanii patriei. »Poporul român e unul dintre cele mai bune şi blânde popoare«.* In 1848 poporul român n'a fost aşa de crud cum se zice. Ar fi putut săvârşi devastaţiuni şi mai mari. Şi-a apărat numai naţinoalitatea. (*Zakarias*: Să-ţi fie ruşne! Renegi maghiarimea!) *Thoroczkay*: Cestiunea naţionalităţilor trebue tractată cu bunăvoinţă, şi cu o politică cumpănită se poate rezolvi şi împăca. *Trebue să facem pace cu ori-ce preţ*... Faţă de naţionalităţi avem să ob-

---

boască pe acela, care îl pustiise ţara, îi măcelărise fraţii şi din a cui pricină se omorâse şi tatăl ei?! A luat deci lumea în cap, rătacind prin munţi, plângând ziua şi noaptea peirea Daciei.

Dar Traian se îndrăgostise aşa de mult de ea, că n'a mai avut pace în suflet până nu i-a dat de urmă. Şi fericit, când a găsit-o, s'a repezit să strângă în braţe pe cea mai frumoasă fecioară, pe care voia s'o facă împărăteasă romană.

Atunci Dochia, văzând că nimic n'o mai poate scăpă din mânile Impăratului, şi-a pus credinţa în Dumnezeu, rugându-l să-i fie milă de ea. Şi Dumnezeu a avut milă, căci a prefăcut-o într'o stâncă de piatră.

Aceasta este povestea Dochiei, care o ştiu eu şi mai este şi o poezie, zise vesel învăţătorul.

— Spune-o şi pe aceea dascăle, se rugară toţi.

— Spun, dacă ne mai spune pe urmă ceva şi Moş Radu.

— Apoi de, eu nu ştiu ca D-ta din carte.

— Fie Moşule, că multe poveşti frumoase ştii şi D-ta, — adăogă învăţătorul — şi fără să mai fie rugat începu a spune următoarea poezie, făcută de marele român şi scriitor George Asachi (născut 1788, mort în Iaşi la 1879, în vârstă de 91 ani).

Dochia şi Traian

(legendă naţională versificată de G. Asachi).

1. In piatra detunată
Ş'al Sihastrului picior,
Vezi o stânca ce-a fost fată
De un mare domnitor,
Acolo de rea furtună
E locaşul cel cumplit,
Unde vulturul răsună
Al său cântec amorţit.
Acea Doamnă e Dochia,
Zece oi al ei popor,
Ea domneşte 'n vizunie
Peste turme şi păstori.

2. La frumseţe şi la minte
Nici o jună-i sămăna,
Vrednică de-al ei părinte,
De Decebal, ca eră.
Dar când Dacia, a 'mpilat-o
Fiul Romei cel măreţ,
Pe cel care-ar fi scăpat'o
De a iubi a juruit.
Traian vede astă zină.
Deşi e învingător,
Frumsetei ei se 'nchină
Se subjugă de amor.

3. Impăratu 'nzădar cată
Pe Dochia a 'mblânzi,
Văzând ţara ferecată
Ea se 'ndeamnă a fugi.
Prin a codrului potecă
Ea ascunde al ei trai,
Acea Doamnă tinerică
Turma paşte peste plai
A ei haină aurită
O preface în şaisg,
Tronu-i iarba înverzită
Schiptru-i este un toiag.

4. Traian vine'n astă ţară
Şi a birul deprins,
Spre Dochia cea fugară
Atunci mâna a întins.
Atunci ea cu grai ferbinte
„Zamolxis, o Zeu!“ — strigă —
„Te jur pe al meu părinte
„Astăzi, rog nu mă lăsa!“
Când întinde a sa mână
Ca s'o strângă'n braţ Traian
De-al ei Zeu scutita zină
Se preface 'n bolovan.

5. El petroasa ei icoană
Nu 'ncetează a iubi
Pe ea pune-a sa coroană,
Nici se poate despărţi,
Acea piatră chiar vioaie
De-aburi copere al ei sân.
Din al ei plâns naşte ploae,
Tunet din al ei suspin.
O ursită priveghează,
Şi Dochia de-seori
Peste nouri luminează
Ca o stea pentru păstori.

— Să trăeşti! Copilu moşului, zise Moş Radu, acuma trebue să mă ţiu şi eu de vorbă. Mâne ştiţi voi ce ziuă este?

— Ce este moşule?

— Mâne este întâia zi de primăvară, că sunt 40 de mucenici. Mâne toţi cei 40 de sf. mucenici dau cu măciucele în pământ, de crapă pământul şi intră frigul şi ese căldura; de mâne încolo înviază şerpii şi toate lighioanele, care stau iarna amorţite; mâne cine are în pivniţă, bea patruzeci de pahare de pelin.

Să trăieşti moşule! — îl întrerupseră flăcăii zimbind, că frumoasă ziuă este mâne, o să punem unul dela altul ca să te cinstim cu 40 de pahare de pelin şi Dumnezeu să-ţi mai dăruiască încă 40 de ani.

(„Amicul Tinerimei“). *Emanoil Părăeanu.*

Amintiri din Ardeal.

O expoziţie agricolă.

Pe ţara Oltului sunt prea puţini oameni, cari să se ocupe cu creşterea vitelor şi aceasta din causa pământului de

servăm o ţinută, care să nu le jignească... Duşmanii noştri adevăraţi nu sunt naţionalităţile, ci Austria şi Viena... Rog pe ministrul de interne să dea o deosebită atenţie cestiunei naţionalităţilor... Aici în parlament mulţi atacă pe naţionalităţi, fără să fi văzut român viu în viaţa lor... Aş putea să spun multe adevăruri crude, dar nu le spun, fiindcă m'aţi timbra de trădător de patrie. »Ce priveşte pe Români am curajul să declar că nu aprob ca în şcoală copiii de ţărani români să fie siliţi cu forţa a învăţa ungureşte«. (*Presidentul nu'l lasă să continue pe ace stă temă*). Destul de rău faceţi, că nu mă ascultaţi! Sfârşeşte cerând introducerea sufragiului universal.

In şedinţa de *Vineri* a vorbit deputatul *Ioan Benedek*.

Domnilor deputaţi, a zis deputatul Benedek. Atât ca cetăţean, cât şi ca fiu credincios al naţiunii, mă doare adânc când văd că d-voastră voiţi să ni-i prezentaţi pe *fraţii noştri*, cu cari în cursul alor 1000 de ani am suferit împreună, am luptat împreună între multe desamăgiri — căci şi între fraţi se întâmplă desamăgiri — dar între fraţi buni sfârşitul e întotdeauna împăcarea (aprobări în centru), — repet, mă doare adânc *dacă ne prezintaţi naţionalităţile drept duşmani ai noştri* şi vorbiţi despre ei într'un ton, care — după discursurile lor parlamentare la nivel înalt, rostite în cestiunea de a ordinea zilei — nu e decum nu e îndreptăţit. Eu, domnilor, nu vreau să mă linguşesc înaintea naţionalităţilor. Dar când lupt pentru drepturile mele, nu pot să rămân nepăsător pentru drepturile cerute de alţii, pentrucă fără să ţin seamă şi de aceste drepturi nici eu nu pot să sper să-mi câştig titli pentru respectarea drepturilor mele. (Aprobări în centru)! Dacă dorim, ca toţi să fim copii iubiţi de-opotrivă ai dulcei noastre mame comune, patria ungara, nu e permis să ne referim aici la naţionalităţi ca la o fantomă înspăimântătoare, *ci naţionalităţilor trebue să le dăm* [illegible] *ce li se cuvin*.

E [illegible] iubirea de patrie ca o mamă respectabilă, pe a cărei frunte, alături de urmele amarurilor din trecut, străluceşte şi conştiinţa înălţătoare, că toţi copiii ei o iubesc de-opotrivă, cum şi ea îi iubeşte deopotrivă. Ce înălţătoare e să vezi faţa strălucitoare a aduratei noastre mame comune şi să vezi cum străluceşte de bucurie, că iubeşte şi e iubită deopotrivă. (Aplauze îndelungate în centru). Ce tristă ar fi fruntea aceasta, ce îngândurată faţa nobilă, dacă ar întuneca-o ura confesională, ura de rassă, ura de naţionalităţi. Să nu mai hrănim neunirea, domnilor deputaţi! Să nu căutăm izvorul unirii în cestiunile cari ne dezbină, ci în cestiunile cari ne apropie şi atunci poate toţi vom putea găsi izvorul fericirei noastre...

In şedinţa de *Marţi* şi-a ridicat cuvântul contra împlinirii regulamentului şi pentru împăcarea Ungurilor cu naţionalităţile dep. Eugen *Molnar*.

Inzadar ne spuneţi, a zis oratorul, că e nevoie de revizuire, ca să ne putem apăra împotriva naţionalităţilor şi a croaţilor. *Noi trebue să ne împăcăm cu tot preţul cu naţionalităţile*, căci e mai uşor să ne împăcam cu ei, cu cari am trăit şi suferit împreună. *Nu ei ne sunt duşmanii* ci Austria, care cere mai mult decât cere acest partid. Trebue să ne împăcăm cu ei cu ori ce preţ... Inteleg acest »cu tot preţul« aşa ca să nu aducem jertfe mai mari decât ne cere Austria! Impăcarea, însă, nu se poate face, dacă vom urma politica d-lor Markos şi Somogyi cari nu ştiu decât să ţipe şi să huiduească. Nu aşa se pot aplana neînţelegerile dintre noi! Să alegem o comisie de 21 de membri, cari împreună să studieze chestia şi să spulbere neînţelegerile, cari sunt în paguba noastră a tuturor. (Aprobări la naţionalişti).

De sine înţeles, că vorbirile celor trei dep maghiari au făcut mult sânge rău între şovinişti — dar poate i-au pus şi pe gânduri.

Cu încetul vor trebui să se desmetecească şi ei din şovinismul şi orbia, cari le-au întunecat minţile căci — vorba veche — ulciorul îl poţi duce la apă numai până când se sparge.

Veşti din Bucureşti.

Bucureşti, 5 Martie 1908.

Camerele lucrează cu sârguinţă la desbaterea proectelor de reforme, cari au mai rămas. *Legea monopolului vânzării beuturilor spirtoase* a fost cea mai chinuită şi chinuitoare. A fost osândită să treacă cu amendamente dela cameră la senat şi înapoi. Şovăeşte; să vede că e alcoolul la mijloc. Dar această lege ca şi acea a *reorganizării comunelor rurale* nu sunt atât de grabnice şi mai cu seamă aşteptate şi cerute de populaţia dela sate. Cele mai urgente, cari au şi fost pregătite mai întâi, a fost *legea tocmelilor agricole*, cu maximul şi minimul lor, *păşunile comunale, casa rurală*.

Prin ajutorul acestor reforme economice ţărănimea se va putea lupta altfel în viitor — şi are toată nădejdea şi încrederea că se va hotărî de soarta lui.

Sunt deci false şi tendenţioase svonurile de începuturi de mişcări pe la sate. Sunt cel mult nişte tratative cu proprietarul sau arendaşul, tratative, cari au avut loc în fiecare primăvară. Ţăranii se strâng toţi, vorbesc toţi şi mai şi strigă. Dar numai acum, după ce-am văzut o răsvrătire, ni se pare că ori-ce purtare agresivă e un nou început de revoltă. Intr'un singur loc a mâncat puţină tăvăleală administratorul, de bună seamă evreu, al lui Froim Fişer, şi asta din pricini, cari apasă mai mult asupra administratorului.

•

Una din cele mai frumoase pilde pentru pătura de sus e aceia pe care o dă d-na general Averescu, soţia ministrului de războiu. E cunoscut talentul său muzical şi mai cu seamă iubirea ce o poartă muzicei populare.

Având concursul talentelor şi iubitorilor şi iubitoarelor de artă muzicală din provincie, a dat pe rând, în diferite oraşe, o serie de concerte din muzica clasică. Dar aceea ce aducea cele mai călduroase aplauze din partea publicului, era execuţia *bucăţilor cu motive populare*.

Duminecă la 22 Februarie a concertat pe rând la R.-Sărat şi la Buzău destinând beneficiul în scop filantropic.

*

Sâmbătă seara şi-a ţinut d-l Dr *Urechia*, la Ateneu, conferenţa *„O escursiune în Bucegi"*, care a fost însoţită de cele mai artistice proecţiuni. Dar nu numai această excursie în Bucegi te interesa, ci încă şi mai mult umorul sănătos şi cald, care răsărea la fiecare pas în cursul descrierii sau prin observaţiuni şi reflexiuni străine de subiect. Aşa d-sa n'a vorbit numai de excursiunea în Bucegi ci de tot felul de sporturi, între cari sportul casierilor la America, al patinelor pe care îl practică de preferinţă doamnele şi domnişoarele, ca să »alunece« mai uşor.

•

Viaţa publică a Bucureştilor a mai pierdut doi representanţi ai săi prin moartea artistei *Ana Mateescu Ciupagea* şi a lui *Vasile Păun*, director şi profesor al liceului »George Lazăr«, profesor de limba română pentru A. S. Principele Moştenitor la venirea Sa în ţară.

Pe terenul publicisticei era cunoscut şi a muncit până în timpul din urmă. A colaborat cu deosebire la ziarele liberale din Capitală cu articole politice sau ca foiletonist, ocupându-se şi cu literele, făcând critică uşoară.

Prin moartea Anei Ciupagea se perde unul din cele mai alese talente ale teatrului nostru. Dar aceea ce o ridica, nu era numai talentul său de scenă, ci şi talentul literar pe care l'a pus în evidenţă prin câteva lucrări.

A fost pentru întâia oară căsătorită cu Ionescu Gion retrăgându-se de pe scenă, dar după moartea lui a păşit din nou în teatru, unde era rostul său cel mai bun. A fost o inimă aleasă şi o soţie de model.

M.

Intâmpinare în afacerea şcoalelor grăniţereşti.

Făgăraş, în 17 Martie n. 1908.

Domnule Redactor!

In chestia şcoalelor comunale (foste grăniţăreşti) din comitatul Făgăraşului, aţi scris două articole în cari, cu deosebită predilecţiune... îmi aruncaţi şi mie tot felul de învinuiri, toate însă lipsite de bază reală şi adevăr.

Este clar că V'aţi lăsat sedus de informaţiunile... ale unui om, care precum se vede, nici el nu a fost în clar cu chestia, sau că intenţionat (?! Red.) a intortochiat adevărata stare a lucrurilor.

Aceasta e cu atât mai trist, că »Gazeta« era considerată de un organ serios, lipsit de patimă, mai cu seamă când nu are fapte adeverite înaintea sa. Daţi mi voie deci, ca la cele scrise în chestia şcoalelor, pentru statorirea adevărului, să fac unele reflecţiuni.

Nu corespunde adevărului, că noi »trifoiul ilustrilor conducători« cum cu drag ne numiţi, am fi pus în mişcare toată Ţara Făgăraşului, ca să facă primire noului fişpan ca unui principe, sau am fi făcut orice dispoziţie sau orice pregătire în privinţa d-luit comite Szell.

Toate acestea s'au făcut *prin un comitet anume format*, al cărui membru eu nu am fost şi nici cunoştinţă nu am avut de isprăvurile acestui comitet. Ba mai mult eu nu am ieşit nici la gară întru întâmpinarea d-lui comite.

Am luat însă parte, dinpreună cu toţi membrii români ai comisiunei municipale, la instalaţie, unde pe baza însărcinării primite din partea Românilor, am răspuns la vorbirea de instalaţie a d-lui comite şi fiind vorbirea comitelui suprem ţinută în ton calm şi promiţând observarea strictă a legilor, a dreptului şi dreptăţei, şi declarând *că va ţinea totdeauna cont de drepturile noastre*, lucru natural, că în salutul meu m'am acomodat (! Red.) programului desfăşurat de dl comite suprem. Şi pot afirma, că vorbirea mea a fost aprobată de toţi membrii români ai comisiunei municipale, fără deosebire, la ce au şi dat expresiune.

Este lucru de cinste şi de cultură, că dacă îţi vine cineva în casă în mod cinstit şi cu frumosul [1]) nu să cade să-i întorci dosul, nici să-l bruschezi. [2]) Oare braşovenii nu au luat şi ei parte la instalarea fişpanului lor, în frunte cu însuşi dl Dr. Aurel Mureşianu? [3]) Va să zică numai pentru noi ar fi aceasta un păcat mare, grav şi de neiertat?!?

In cât priveşte *cestia celor 11 şcoale*, foste grăniţăreşti, acum *comunale*, lucrul stă cu totul alt cum, de cum vi s'a raportat...

Declar mai întâi de scornitură mincinoasă, că pe mine m'ar fi luat cineva la întrebare, pentru cele întâmplate în comisiunea administrativă. Şi nu-i adevărat, că eu aş fi declarat »că toate s'au cetit aşa îngrabă încât am rămas, — gingaşa dumneavoastră, expresiune, — »n'aude, nu vede«, etc.« Din contră, am urmărit, ca totdeauna, cu atenţiune predarea tuturor obiectelor.

Astfel în aceeaş şedinţă un referent a venit cu propunerea, că deoarece în contra unei repartiţii bisericeşti predată preturei (solgabirăului) spre încasare, unii din cei obligati au înaintat recurs la pretură, *aceasta este îndreptăţită a censura corectitatea repartiţeii şi a denega executarea ei.*

Aceasta propunere, care tăia în autonomia bisericilor noastre, o-am combătut şi am făcut contra propunerea, ca: Dacă repartiţia bisericească transpusă, prin oficiul parochial preturei spre încasare este provăzută din partea oficiului bisericesc superior, competent, cu clauzula de aprobare şi este ridicată la valoare de drept, oficiile administrative sunt deobligate a o executa. Punându-să la vot ambele propuneri, a fost primită propunerea mea, care poate fi privită şi ca o deciziune principiară, deoarece până acum unele organe administrative făceau mari greutăţi oficiilor parochiale la încasarea repartiţiunilor.

Tot în acea şedinţă inspectorul substitut de şcoale, vine cu propunerea, *ca toate inscripţiile româneşti de pe toate şcoalele să fie delăturate şi înlocuite numai cu inscripţii în limba maghiară.*

(Observ, că atunci încă nu sosise ordinul mai nou al d-lui Apponyi, referitor la inscripţii).

Am combătut şi aceasta propunere neroadă, arătând nelegalitatea ei şi am propus, ca inscripţiile în limba română să rămână şi pe lângă aceasta să se aplice conform legei şi inscripţii în limba maghiară. Venind la vot propunerea mea şi a inspectorului, comisiunea administrativă a primit cu unanimitate propunerea mea

1) In mod cinstit da, dar cu frumosul? — fişpanii erei de maghiarizare? — Red.

2) Intre „bruscat" şi „Isten hozott", e mare deosebire. — Red.

3) Dl Mureşianu n'a fost văzut niciodată în frunte la instalaţiuni — Red.

---

cultura, care este suficent pentru hrana populaţiunei, pe de altă parte vitelor cornute mari ca pe Târnave, nu le prea prieşte regimul muntos şi aşa populaţiunea creste numai vitele necesare pentru plugărit şi pentru laptele necesar casei, de specula ici colea câte unul doi, cari fac negoţ cum sunt câţi-va locuitori din Sebişul de jos, cari transpoartă catâri pentru Macedonia, dar nici aceştia nu sunt adevăraţi economi de vite că nu ei cresc catârii, ci îi cumpără de pe la târguri din Ardeal şi când strâng câte 50 s'au chiar o sută, atunci prin vama Turnul-Roşu şi parte prin vama Cucului îi trec în România şi de aci în Macedonia. Aceştia sunt un fel de giambaşi, atâta tot, ba să nu uit popa Cismaş din Porumbacul de sus avea doi măgari pentru transportul de merinde la munte pentru societatea carpatină.

Cu toate aceste nu trebueşte să creada cine-va că ţara Oltului ar fi lipsită de vite. Nici de cum, mai fie-care ţăran are câte-o coadă de vită în curte, şi sunt unele comune în care găseşti vite destul de frumoase. Aşa în comuna Săcădate găseşti cai mari şi frumoşi, în Porumbaco vaci, Bradu are un soiu de porci de Basna foarte frumoşi, Racoviţa oi, Porceşdi capre şi aşa mai departe.

Reuniunea agricolă din Sibiiu a luat decisiunea de a organisa pentru anul 1889 o expoziţie de vite în una din comunele de pe Ţara Oltului şi pentru a ajunge la un rezultat favorabil s'a adresat popii Vasile din comuna A., pe care l'a însărcinat cu organizarea acestei expoziţii.

Popa Vasile şi-a pus toată activitatea în serviciul reuniunei agricole şi cu două săptămâni înainte de Sân-Petru a publicat în biserică despre organizarea acestei expoziţii şi a invitat ţărănimea la o şedinţă la el acasă, pentru a se mai sfătui în această privinţă, pe comunele din jur le-a invitat prin preoţii respectivi.

Oamenii atât cei din comuna A. cât şi cei din comunele vecine au dat tot concursul lor pentru reuşita acestei expoziţii şi în ajunul zilei de Sân-Petru se observa o ferbere mare între fruntaşii din A... şi jur, aceştia cu femei şi copii s'au adunat în curte la popa Vasile.

Cuvintele popii Vasile rostite în biserică, că pe ziua de Sân-Petru va veni reuniunea agricolă din Sibiiu în A..., adică vor veni o mulţime de domni, cari ne vor deschide ochii şi ne vor învăţa cum să creştem vitele, ca să ajungă la preţ, cum să cultivăm lucernă, trifoiu, legumi, grâu şi altele şi ne vor împărţi diferite cărţi şi sămânţe de pomană, numai să facem un fel de expoziţie, şi fie-care om, care are vite frumoase să le aducă ca să le vadă domnii aceia dela Sibiiu. Pe care le vor găsi acei domni frumoase şi bine îngrijite, le va premia, adică va da bani proprietarului din fondul reuniunei, ca să se îndemne şi alţii să-şi îngrijască caii şi boii nu numai cu biciul ci şi cu ţăsala şi cu nutreţ bun.

Aceste cuvinte ale popii Vasile şi-au avut efectul dorit, că lor să poate atribui această aglomeraţie de popor la casa popii.

Popa Vasile văzând poporul adunat la el în curte, a luat hotărârea de a merge cu toţii la şcoală, unde este localul mai încăpător şi aşa cu droaia au pornit la şcoală unde s'au pus pe lucru.

S'a ales un preşedinte în persoana părintelui Vasile şi un comitet organizator compus din 10 persoane ţărani fruntaşi şi cu carte.

Comitetul s'a format în modul următor: Preşedinte: Popa Vasile. Membrii în comitet: Primarul Târcol, Ionu Stanciului, Tănasie al Tomică, Nechitu lui Mărtian, Gorea lui David, Dinn Impăratului, Gligorea Danciului, Toaderu lui Ţicărae, Georgea Postoaei şi Şerparu lat.

Odată comitetul constituit, preşedintele le pune în vedere că asemenea expoziţii sunt împreunate cu cheltueli, domnii dela Sibiiu fac destul sacrificiu că vin de acolo pe cheltuiala lor şi aici ar trebui să-i ospătăm şi noi, să le dăm o masă cum nu mai se poate de bine şi apelăm la fondul comunal şi bisericesc, care cred că vor contribui cu ceva, dar şi noi ar trebui să contribuim cu cât putem şi scoate 2 florini pe care îi predă primarului Târcol, care este ales de cassier. Esemplul preotului este imitat de mai toţi aşa că s'au strâns vre-o 40 florini, comuna bisericească a dat şi ea 10 florini şi cea politică încă 10 florini în total 60 florini.

Din suma aceasta s'a cumpărat un butoiu cu 10 vedre vin natural din comuna Bradu, zic şi repet vin natural, că pe cale artificială nici nu s'ar fi putut face un vin aşa prost. S'au cumpărat apoi cărnuri, paseri şi altele şi li s'a preparat celor dela Sibiiu o masă cum nu mai se putea de abundentă.

Terminate odată aceste preparative au ales un notar în persoana lui Tănase al Tomică. Acest Tănase a fost peste douăzeci ani învăţător în diferite comune de pe vatra Oltului şi era cunoscut de toată împrejurimea ca om posnaş, aşa că în alegerea lui de scriitor am prevăzut că o să fie ceva de zis, şi nu m'am înşelat în prevederile mele.

Tănase ocupă locul la masa de scris

Vine apoi la ordinea zilei *statorirea cărţei fundamentale* (*torzskonyv*) *despre şcoale cu limba de propunere maghiară.* (»Acum e acum!« — Red.)

Am întrebat anume că despre ce şcoli e vorba? La ce inspectorul mi-a răspuns, că este vorba *despre acele şcoli, a căror limbă de propunere este cea maghiară şi cari deja în 1904/5 au fost induse ca atari în conspectul şcoalelor.* Atâta tot.

Lucru natural, că am fost nu numai eu şi d-l Vicariu, ci toţi membrii comisiunei, şi-ar fi fost ori şi cine de credinţă, că *aici este vorba numai despre şcolile de stat şi ale confesiunilor maghiare, în cari singură limba maghiară este limbă de propunere;* — şi nici de cum nu poate fi vorba de şcoalele confesionale s'au comunale, unde toţi ştiam, că limba de propunere *este şi astăzi cea română.*—In felul acesta a trecut acest obiect prin şedinţă.

Am rămas deci foarte surprins, când mi s'a arătat din partea unui efor şcolar, — încă înainte de a se fi publicat în preţuitul d-voastră ziar,— vestitul decis al comisiunei administrative.

Numai decât m'am prezentat la d-l comite suprem, şi l'am întrebat, dacă s'a făcut acest atac contra şcoalelor române cu ştirea şi învoirea dânsului? La ce dânsul mi-a declarat hotărât, că nici o cunoştinţă nu a avut şi nici nu a putut avea, lipsind de acasă şi sosind numai în decursul şedinţei. Mi-a declarat totdeodată, că şi dânsul e convins de nelegalitatea decisului şi va face tot posibilul, ca acela să fie retractat s'au nimicit pe calea sa.

M'am dus apoi la inspectorul şcolar *şi am cerut întreg actul spre studiare.* Din acestea m'am convins, că inspectorul şcolar a predat *fals* obiectul şi cu intenţiune ascunsă. Va să zică a tras pe sfoară întreaga comisiune administrativă, provocându-se la documente neexistente, cum ar fi conspectul din 1904/5 şi la paragrafi, pe cari sau nu i-a înţeles, sau intenţionat i-a întortochiat.

In urma acestora, în calitate de membru al comisiunei municipale, ca nu cumva să fie întârziere, am *înaintat recurs*, respective *cerere de revizuire*, ca astfel să asigur ambele căi.

Presentându-mă de nou la d-l comite suprem, — *încă înainte de orice deputaţie* — dânsul m'a asigurat, că decisul comisiunei administrative va fi în orice caz nimicit.

Am luat'o la cunoştinţă, declarând, că aceasta este şi dorinţa şi pretenziunea noastră.

Şi de fapt aşa s'a şi întâmplat, căci în 16 Martie st. n. mi-s'a intimat următorul decis:

»Nr. 670/908. D-l ministru de culte şi instrucţiune publică a adresat cu datul de 10 Martie a. c. sub Nr. 30.154 comisiunei administrative a comitatului Făgăraş, următorul ordin:

»In contra decisului comisiunei, de sub Nr. 336/908 adus în privinţa statorirei cărţei fundamentale a şcoalelor cu limba de propunere maghiară, înaintând mai mulţi interesaţi recurs, cu considerare, că comisiunea, la aducerea acelui decis nu a ţinut cont de § 18 al art. de lege 27 din 1907, respective nu s'a acomodat § 40 din ordinaţiunea ministerială Nr. 76.000 din 1907 referitoare la esecutarea acestei legi, pe baza recurselor acel decis îl nimicesc (feloldom) şi îndrum comisiunea, ca în cestiunea atinsă prin decis, să purceadă acomodându-se strict la dispoziţiunile amintite.

»Despre ce se încunoştiinţează: inspectorul de şcoale al comitatului Făgăraş, membrul comisiunei administrative Dr. Ioan Şenchea, representanţa comunei Tohanul vechiu, mai departe scaunele şcolare dela şcoalele din: Viştea infer., Copăcel, Lisa, Margineni, Berivoiul mare, Ohaba, Tohanul vechiu, Ţinţari, Vaida-Recea şi Voila. — Subscris Szell mp. comite suprem«.

După cum puteţi vedea, în toată cestiunea nici o vină şi nici o responzabilitate nu poate cădea asupra mea.

Am făcut însă tot ce mi-a stat în putere, ca gravamenul să fie îndreptat. Trebue să observ, că dela început am voit ca toată chestia să se aplaneze pe cale pacinică, — căci e mai uşor aşa, — şi nu cu toba mare.*) Aceasta străduinţă şi nizuinţă a mea, cred că a fost cu atât mai îndreptăţită, şi o va aproba ori ce om cu judecată clară şi mintea sănătoasă, cu cât ştim bine, că ce dragoste mare nutreşte atât Apponyi cât şi parlamentul şi ziaristica maghiară faţă de şcoalele noastre. Şi n'ar fi decisuri cât de nelegale şi abuzive, cari ajungând odată în publicistica maghiară. sau în dieta ţărei, să nu fie aprobate, iar cei cari le-au adus să nu fie preamăriţi.**)

Trebue să constat şi la acest loc, deşi nu am absolute nici o legătură cu d-l comite suprem, ba din contră atât în congregaţie, cât şi în comisiuni mai mult venim în conflict, că în chestia aceasta dela început a observat o ţinută corectă şi dreaptă. Aceasta a dovedit'o şi resultatul obţinut.

Destul, că causa celor 11 şcoale s'a resolvat conform legei şi dreptăţei, *rămânând şi mai departe starea de până acum.* (Stare destul de tristă, umilitoare şi ruşinoasă pentru ori ce Român din Ţara Făgăraşului! — Red.)

Nu pot trece totuşi cu vederea o împrejurare, care l'a îndemnat pe inspectorul şcolar la nefasta lui păşire şi anume aceea, *că în cele 11 şcoli comunale unele studii,* conform rapoartelor directorilor şcolari adresate inspectorului şcolar în anul 1904/5, *se propun şi în limba maghiară.* Aşa d. e. computul şi geografia în toate cele 11 şcoale, Istoria şi Constituţia ţărei în şcoala din Lisa, Recea, Voila, Ţinţari, Scoreiu, Tohanul vechiu, Viştea inferioară şi Mărgineni. Că pe ce bază, aceasta nu o pot şti.[1]) Atâta despre chestia şcoalelor.

Daţi-mi voie, d-l redactor, să mai reflectez pe scurt la două rătăciri şi invective din articolele amintite. Se afirmă, în deplina necunoştinţă de cauză, că în comisiunea municipală am fi în maioritate.[2]) Durere, nu este aşa. Mai întâi fiindcă din 87 virilişti, numai 20 sunt Români,[3]) iar între cei aleşi sunt mulţi oficianţi şi streini, aleşi *nu cu sprijinul şi voia noastră,* apoi mulţi notari, cari trebue să voteze cum li-se comandă, iar nu cum ar voi şi sunt controlaţi la votizări. Sunt apoi 22 voturi din oficiu.

Vădit lucru deci, că suntem în minoritate, — drept că nu mare. Dar Românii noştri »independenţi« *), nici când nu iau parte în număr complect, şi dacă apar, nu stau la şedinţă, ca să putem dirima. — Pe când contrarii fiind din oraş şi funcţionari, totdeauna sunt la îndemână şi la ordinul domnilor. Aşa la alegerea comisiunilor în adunarea din Decemvrie trecut, din 96 voturi au fost numai 15 cu lista curat naţională **).

Stabilirea timpului, când are să se întâmple alegerile, depinde nu dela »ilustrul trifoliu«, ci dela votul maiorităţei, afirmarea aceasta este dar nedreaptă.

Este greşită informaţia şi nici dumneavoastră nu sunteţi orientaţi, când afirmaţi, că comisia administrativă constă din 16 (?) membri ***). Căci de fapt, aceasta constă, afară de fişpan din 20 membri, din cari 10 sunt din oficiu, iar zece aleşi.

Din aceştia aleşi suntem 4, anume d-l vicariu Macaveiu, Dr. Şerban, Mat. Recean şi eu. Că nu s'au putut alege mai mulţi iarăşi nu e vina »trifoliului«, căci noi nu putem aduce pe nimenea cu forţa la urnă şi nici a scoate voturi din pământ. (Rău destul! — Red.) Iată deci, că şi aceastâ afirmare este lipsită de orice bază dreaptă şi serioasă.

Tot aşa de nedreaptă este purcederea d-voastră, când pentru tot ce face şi va face în viitor fişpanul, ne faceţi pe noi cei trei »ilustri conducători« responzabili *). Eu cel puţin aşa cred, că nefiind fispanul organ supus sau pendent de noi, este eschisă orice responsabilitate din partea noastră pentru faptele lui. Şi cred, că invectiva **) aceasta nedreaptă (invectiva nedreaptă? — Red.) o a-ţi folosit mai mult ca o licenţă poetică, ca atacul să fie, vezi doamne, mai cu »aplomb«.

Sperez, d-le redactor, că în interesul adevărului şi a lămurirei publicului cetitor veţi binevoi a da loc în preţuitul d-voastră ziar acestor şiruri. (Vezi că o facem. — Red.) Ca încheiere accentuez, că deoarece am observat, că cu o deosebită predilecţiune vă ocupaţi de neînsemnata mea persoană ***), care nici când nu am râvnit după rolul de »conducător«, dar în decurs de 12 ani constant, consequent şi conştiinţios mi-am îndeplinit datoria de luptător, chiar şi în cele mai grele timpuri şi de multe ori singur şi *chiar şi faţă de Români,* — spre a căror dovadă mă provoc la toţi membrii comisiunei municipale din acest interval.

Nicidecum nu voiecs a vă lipsi de aceastâ plăcere şi temă predilectă. Constatarea adevărului, însă dovedit prin fapte, cred, că încă e o datorinţă publică

Dr. Ioan Şenchea.

*) Aceasta a voit'o şi d-l fişpan Szell, care acum îşi spală mânile, că n'a fost de faţă la şedinţă. Nu te pune că, dacă cumva era de faţă, ar fi fost tras şi el pe sfoară dimpreună cu d-l Şenchea şi soţi. — Red.

**) Atunci ce să facem? Să ne dăm legaţi şi să suferim în tăcere a fi traşi pe sfoară? — Red.

1) De ce nu ai întrebat pe minunatul d-voastră inspector şcolar reg. să te lămurească? Poate ar fi făcut'o. — Red.

2) S'a afirmat în grabă din greşală, care însă o am rectificat'o. — Red.

3) Da de ce? Se vede că „iluştri conducători“ ori cine ar fi ei, puţină grijă au de lista viriliştilor! — Red.

*) Cari sunt aceia? Am dori să'i cunoaştem. — Red.

**) Slabă treabă! Domnilor conducători! — Redacţ.

***) N'am zis 16, ci *vr'o 16.* Asta înseamnă că nu ni-am adus aminte de numărul exact cerut de lege. — Red.

*) Cum nu, dacă vă lăudaţi, că faţă cu fişpanul, ei au cea mai mare influenţă? — Red.

**) D-l Şenchea se vede că nu cunoaşte însemnătatea cuvântului „invectivă“, căci l'a folosit mai de multe ori în loc de cuvântul „afirmare“.— Redacţ.

***) Nu înţelegem de unde ai luat aceasta observare, căci numai odată am amintit de d-ta în special, când am arătat, că ai asistat la şedinţa comisiunei administrative. — Red.

Am satisfăcut rugărei d-lui Şenchea şi i-am publicat întâmpinarea, deşi a fost prea lungă, mai ales având în vedere că ia pledează numai în apărarea dânsului.

D-l Şenchea e de părere că suntem preocupaţi numai de persoana sa, pe când noi n'am fost nici-odată conduşi de „predilecţiuni“ de felul acesta. Cerem dela d-l Şenchea ceea ce cerem dela ori şi care Român, care e dator să apere cauza comună naţională!

ŞTIRILE ZILEI.

— 6 Martie v.

Prelegeri publice în Braşov. Atragem atenţiunea publicului nostru asupra conferenţei, ce o va ţinea *Dumineca viitoare,* 9 (22) l. c., d-l profesor *Dr. Alex. Bogdan.* Dânsul va tracta despre poema »Strigoii«, una din lucrările cele mai de frunte ale genialului poet M. Eminescu. Precum aflăm, conferenţiarul a pregătit un studiu complet asupra acestui subiect, cercetând, care au fost isvoarele de inspiraţiune ale poetului, credinţele despre strigoi la poporul nostru şi la alte popoare, precum şi subiectele analoge din literaturile străine, aşa încât prelegerea din Dumineca viitoare, precum şi cea din 16 (29) Martie, în care se va continua aceeaşi materie, promit a fi de un interes deosebit. — Pentru înlesnirea înţelegerii celor două conferinţe ale d-lui Dr. Alex. Bogdan nu ar fi de rău, ca aceia, cari au de gând a lua parte ca auditori, să receteascâ poema, despre care se va trata, fie din colecţiunea de poezii a lui Eminescu, fie din cartea de cetire pentru cl. IV. gimn. şi reală, de dir. Virg. Oniţiu, unde poema e provăzută cu unele note explicative. — Inceputul prelegerii la oarele 6 p. m. Localul: Sala festivă a gimnaziului român din loc.

Dela reuniunea rom. de cântări. Mâne, *Vineri, la orele 6 p. m.* se va ţinea o repetiţie pentru concertul, ce se va da Miercuria viitoare în favorul sanatoriului pentru tuberculoşi. — Avis membrilor reuniunei rom. de cântări!

Şcoala pentru economia de casă (şcoala de menaj), susţinută de »Reuniunea femeilor române din Sibiiu«, deschide la 15 Aprilie n. un *curs nou de bucătărie.* Cursul va dura dela 15 Aprilie până la 15 Iulie. Taxa pentru elevele interne e de 150 cor., iar pentru cele externe de 120 cor. Informaţiuni detaiate se pot primi dela doamna Iulia Dancăş, Sibiiu, strada Baier Nr. 1.

şi formează protocolul pentru expoziţia de mâne.

Preşedintele ca cel dintâi, având un cal bun de călărit şi bine îngrijit se înscrie primul cu un cal, alţii pe rând cu câte un bou, vaci şi altele. Comunele din împrejurime nu erau admise la expoziţie ca oameni singuratici numai ca corporaţiuni, expoziţia fiind în comuna A... şi lor li s'a rezervat dreptul pentru alţi ani, când se vor face şi pe la ei expoziţie.

Notarul Tănase a format un protocol cu o listă de expozanţi, pe care l'au subscris toţi membrii din comitet, şi care protocol a rămas în posesiunea primarului Târcol, care era desemnat al preda preşedintelui reuniunei agricole din Sibiiu, la deschiderea expoziţiei pentru ziua de mâine.

Cu aceasta s'au terminat preparativele pentru expoziţie şi publicul s'a împrăştiat ca pe mâne să-şi poată aduce vitele la expoziţie, iar comitetul *în corpore* s'a dus la membrul Nechitu lui Mărtian, unde îi aştepta butoiaşul cu vin sosit proaspăt din comuna Bradu. Aci pe repezală au scos o vadră pe care au vânturat'o în sănătatea comitetului organizator.

In dimineaţa zilei de Sân-Petru odată cu scoaterea ciurdei de viţei un banderiu de 20 flăcăi pe cai ageri pornesc la podul Oltului pentru a întâmpina pe domnii dela Sibiiu şi pentru ai însoţi până în comună.

Pe talpa de brad de lângă casa Lucoiului în capătul satului era strâns comitetul organizator al expoziţiei.

Cam pe la toaca de a doua oară îşi fac intrarea în comună membrii reuniunei agricole din Sibiiu.

O fetiţă de vre-o 12 ani îmbrăcată ţărăneşte cu o secere la brâu predă preşedintelui D-lui Dr. Daniil Barcian un buzdugan, adică un buchet în forma unei cruci, făcut din spice de grâu, iar comitetul cu zece guri d'odată strigă:

Bine-aţi venit la noi şi Dumnezeu să vă ţină la mulţi ani!

Dr. Daniil Barcean se scoală în picioare în trăsură şi mulţumeşte în câte-va cuvinte bine simţite de primirea ce i se face, şi invită pe oamenii strânşi în capătul satului, ca să meargă de-adreptul la expoziţie să vadă cum este organizată şi pe urmă va ţinea o conferinţă în şcoală despre creşterea vitelor şi altele.

Aşa cu toţii au plecat în »cânepi« un fânaţ frumos lângă apă în capătul satului spre Porumbac, unde se afla expoziţia.

Era primitivă, dar frumoasă, o mulţime de oameni din sat şi împrejurime şi-au adus ce au avut mai frumos dintre vitele din curte.

In mijlocul expoziţiei era formată un fel de tribună, de pe care avea să se ţină o conferinţă, dar din cauza căldurei conferinţa s'a ţinut în localul şcoalei.

Tribuna însă tot a servit la ceva, că după ce s'au plimbat membrii reuniunei agricole din Sibiiu şi-au inspectat toate vitele espuse, s'au strâns în jurul tribunei, unde Dr. Barcian a ţinut o cuvântare instructivă poporului îndemnându-l a se ocupa serios de economia de vite, care este cel mai singur şi rentabil isvor de îmbogăţire. Mulţumeşte în cuvinte calde părintelui Vasile şi întregului comitet organizator pentru osteneala desfăşurată cu ocasiunea organizărei acestei expoziţii.

Poporul strigă din tăerile inimei să trăiască, iar primarul cu mâna pe şerpar se urcă pe tribună lângă Dr. Barcian şi cu o voce cum numai Târcol o are începe:

Oameni buni!

Domnii aceştia dela Sibiiu nu au cruţat nici o osteneală, în loc de a se plimba pe aleiu la umbră, au venit aici să ne înveţe lucruri frumoase, să le mulţumim cu toţi şi să le strigăm un »să trăiască la mulţi ani.«

Un puternic »să trăiască« se aude din gurile tuturor, apoi primarul Târcol scoate din şerpar protocolul făcut în ajun despre ezpozanţi şi îl predă D-lui Barcian cu cuvintele:

»Domnule Preşedinte şi domnilor dela Sibiiu!

Pe vorba părintelui Vasile ne-am strâns ieri în localul şcoalei şi am făcut acest protocol, pe care vă rugăm să-l citiţi poporului ca să ştie fie-care cine au adus vitele aceste frumoase şi cine a contribuit la expoziţia de astăzi.

Dr. Barcian, care avea o voce debilă, spune poporului că neavând un glas aşa puternic ca primarul Târcol, îl însărcinează pe el cu cetirea acestui protocol.

La auzul acestor cuvinte notarul Tănase, care făcuse în ajun acest protocol, s'a făcut nevăzut ştiind bine că dacă se va ceti de un om mai de rând se va face de râs.

Târcol cu protocolul în mână dă drumul băerilor dela guler şi începe:

»Ascultaţi oameni buni!

Tăcere şi ascultare!

Intâi. Popa Vasile un cal.

Ilincioae o bivolă.

Ionu Stanciului un bou.

Gligorea Danciului un taur.

Preoteasa lui Macavei o iapă.

Murăreasa de dinsus o scroafă cu urechile plecoşate.

Premii şi distincţiuni acordate unor lucrători români. Ministrul de comerciu r. ungar în urma propunerilor făcute de camera comercială şi industrială din Braşov a împărtăşit între alţii şi pe următorii lucrători români cu câte 100 coroane şi medalioane de distincţiune şi anume: pe Moise Vlăduţ, ucenic la curelarul Iosif Schuster în Sibiiu; pe Ioan Căpăţînă, lucrător al fabricei de petrol C. G. Ioanides din Braşov pentru serviciul de 35 de ani. Publicarea de concurs pentru astfe de premii pe anul 1908 va urma în curând.

Un manuscript foarte vechiu al bibliei. La Ghizeh, în Egipet, s'a aflat un manuscript, care cuprinde părţi din biblie şi din Evanghelii. Cartea a cincea a lui Moise şi cartea lui Iisus Navi, şi psalmii mai complecţi decât în manuscriptul dela Vatican sunt scrise în veacul al 4-lea până la al 6-lea după Hristos. Se pare că e din cărţile scăpate dela arderea bibliotecei din Alexandria. Pare a fi cel mai vechiu manuscript cunoscut până acuma. Alt manuscript are cele 4 evanghelii şi e scris din veacul al 5-lea sau dela începutul veacului al 6-lea. Alt manuscript, rău păstrat, dă istoria apostolilor şi scrisoarea către Efesieni.

Despărţământul Ţăşnadului al »Asociaţiunii« pentru literatura română şi cultura poporului român, a ţinut, precum ni se scrie, o conferinţă poporală la 16 Faur a. c. lo *Cehalul român.* A vorbit d-l Ioan *Toduţ*, înv. în Seuca despre »Creşterea şi luminarea poporului dela sate«. Din partea comitetului despărţământului »Tăşnad« au fost de faţă O. D. Vasile Mureşan, preot în Seuca, şi d-l George Filip, mare proprietar în Santău. La 1 ceas după amiazi, O. D. V. Mureşan a făcut înşiratul, fiind adunaţi peste 400 poporeni. Apoi a vorbit poporenilor despre trecutul amar al iobăgiei, şi că Românii azi să iubească cartea şi să jertfească pentru biserica şi şcoala lor. La 2 ceasuri s'au adunat poporenii dela biserică la şcoală, în aşa mare număr, că abia au încăput în şcoala de nou edificată, ba mulţi au fost siliţi să asculte şi de afară — fiind uşa deschisă — frumoasa vorbire a d-lui conferenţiar. Cu pilde din viaţa, d-l conferenţiar a luminat poporul despre tot ce au lipsă în viaţă, precum şi despre relele ce trebuesc delăturate, ca bietul ţăran să se poată bucura de un traiu mai tihnit, mai fericit în viitor. Prelegerea a succes foarte bine. La sfârşit O. D. George Moodi, preot local, a felicitat pe d-l Ioan Toduţ, care a deşteptat şi luminat pe poporenii de sub păstorirea D-Sale, precum şi pe domnii delegaţi. O. D. V. Mureşan a zis: »D-l Toduţ a dat atâta material intelectual poporenilor, că un an de zile vor avea ce vorbi despre cele auzite în această conferinţă«.

O descoperire nouă. O ştire din New-York spune, că astronomul american Lowel a isbutit, în urma unor analize spectrale, să stabilească aflarea unor vapori de apă în planeta Marte. Aceasta descoperire va înlesni mult studierea planetei.

Artă indiană. Profesorul dela universitatea din München Dr. I. Scherman, susţine că monumentele cele mai vechi din India datează din sec. III. a Chr. de pe vremea regelui Buddhist Asoca şi ne spune între altele şi următoarele:

De pe podoabele săpate pe ele se pot vedea legendele acelei vremi. Pe Buddha il arătau dela început sub formă de trident, roată, lotus, copac al cunoştinţei, etc. In capitala lui Asoka s'a aflat un capitel ionic, deci înrâurirea greacă e vădită. Se mai vede, în îmbrăcăminte şi arhitectură, înrâurirea Perşilor.

Vine apoi Gandhara, un amestec de buddhism şi de înrâurire grecească. O aflăm în ţinuturile nordvestice ale Indiei până la Caşmir şi e în floare prin veacul întâiu înainte de Hristos. Legături între creştinism şi buddhism se văd. Ori pleacă amândouă din aceeaşi obârşie ori arta gaudhara e cea mai veche. Asemănarea între felul cum înfăţişează pe Buddha în India şi pe Hristos în Asia mică, nu se poate tăgădui. Profesorul vorbeşte şi despre pictura indiană veche, în deoseb de frescele de pe monumentele dela Aionta. Arta buddhistă a produs adevărate minuni în timp de o mie de ani. Stilul indian alcătuit din influinţe greceşti, une-ori un amestec pers, s'a răspândit în toată Asia răsăriteană.

Serată teatrală cu cântări, declamări şi dans. Intr'o dare de samă mai lungă, ni-se comunică, că în satul Draos învăţătorul de acolo d-l Nicolae Iosif a surprins publicul românesc de acolo cu producţiunile indicate mai jos, şi că reuşita producţiunilor a stors admiraţiunea chiar şi a streinilor, cari au luat parte. Este îmbucurător, că tinerimea română adultă se îndeletniceşte cu astfel de încercări, cari insuflă viaţă şi încredere chiar şi bătrânilor încercaţi de necazurile zilelor grele din timpurile noastre, iară tineretul să simte pe sine înălţat şi gata a îndura greutăţile — de care nu va fi cruţat. Iată programul: »Doina« de V. Alexandri (care Doină?) cântată unisono de un cor improvizat; s'a declamat poezia: »La oglindă«, a urmat apoi piesa teatrală: »Nepotul răsfăţat«, comedie în 5 acte. Aceasta comedie, ni se spune, executată de flăcăi şi fete a plăcut cu deosebire. Alt punct: »Ţiganul în căruţă«, a produs multă ilaritate. A fost şi un »Trialog despre lene«. In fine s'au dansat: »Căluşerul"şi Resteul«. Tinerii dansatori îmbrăcaţi în costum naţional din creştet până în tălpi au impresionat, ni se spune, pe streinii cari veniseră la aceasta producţiune — curioşi bagsamă să vadă ce pot consătenii lor.

Bine era, dacă raportorul ne comunica ceva şi despre profitul material, ce de sigur, va fi resultat din aceasta petrecere. Să nu uităm a îmbina: frumosul cu folositorul!

Domnul Dr. Palócz, medic specialist, s'a reîntors din călătoria sa în streinătate şi dă iarăşi consultaţiuni.

Isvoarele de acid carbonic natural din Buziaş, care erau cunoscute încă de pe timpul Romanilor, fac servicii însemnate nu numai oamenilor bolnavi, ci şi industriei. Iacob Muschong, proprietarul cel nou al acestor renumite băi, a întocmit cu mari cheltueli instalaţiuni, ca să scoată acid carbonic lichid, foarte curat, pentru scopuri industriale. Etablismentul acesta, care e afară de cartel, oferă ori şi ce cantitate de acid carbonic.

Şiretlic la vânzare de seminţe de grădină. Unii comercianţi, cari se ocupă cu vânzarea de seminţe de grădină, voind a pescui în turbure, folosesc aceiaşi numeri curenţi a numirilor de seminţe, cum se află în catalogul de seminţe de grădină a lui Mauthner. Publicul să nu se lase a fi înşelat, de oarece, ori şi care număr ar fi pe săculeţul cu săminţe, dacă lipseşte numele *Mauthner*, atunci nu conţine săculeţul renumitele seminţe ale lui Mauthner.

Petrecerea Costenilor.

Ultima petrecere românească în carnevalul trecut, a aranjat-o aici în Braşov, tinerimea noastră de pe Coastă, încheiând în mod vrednic şirul numeroaselor petreceri româneşti, ce s'au dat în câşlegiul din ăst an.

Mulţimea publicului, care şi-a dat întâlnire Sâmbătă seară în 16/29 Februarie, în sala otelului Central, şi prestaţiunile coriştilor şi ale diletanţilor au făcut ca petrecerea să aibă în toate privinţele un succes desăvârşit. Corul tinerimei, condus de zelosul şi probatul dirigent *N. Oancea* jun. a executat de astădată patru cântări, între cari două coruri mixte şi două coruri de bărbaţi, producând ca şi în trecut în sufletele numeroşilor ascultători, o mare mulţămire sufletească. Au plăcut mult şi au fost viu şi cu însufleţire aplaudate în deosebi corurile bărbăteşti *„Stâng, drept"* (marş) *»Hop leliţă Marioară«* (o compoziţie succeasă a dirigintelui Oancea) şi corul mixt *„Morarul"* de Kiriak, cari la insistentele aplauze ale publicului, au trebuit repetate. Coriştii merită toată lauda pentru silinţele, cari şi le-au dat la studiarea acestor piese, nu tocmai uşoare, iar pe dl dirigent îl felicităm la succesul dobândit şi de rândul acesta.

Intre coruri au fost întreţăsute trei declamaţiuni potrivite şi succese. Au declamat d-şoarele E. *Fătuleţ*, E. *Tampa* şi dl I. *Roncea*, secerând bogate aplauze. Trebue să relevăm în deosebi dicţiunea clară şi frumoasă şi modul corect de predare al d-şoarelor Tampa şi Fătuleţ, cari au contribuit în măsură mare la succesul întregei reprezentaţiuni.

In partea a două a programului au fost luate comediile originale româneşti *»Chinematograful«* de D. Bocşa şi *»Vacanţii«* de d-na M. Baiulescu. N'au fost piese uşor de reprezentat, îndeosebi pentru meseriaşii noştri, şi dacă totuşi au fost cu succes jucate, distragând în măsură mare publicul, este meritul incontestabil al diletanţilor, cari şi-au pus tot sufletul şi toată străduinţa în interpretarea corespunzătoare a rolului şi a jocului întreg. In prima piesă au jucat d-şoarele Elena Muntean, Elena Tampa, Ecat. Perşinar, şi d-nii N. Furnică, G P. Petrescu, C. Tiu şi G. R. Muntean. Au plăcut îndeosebi scenele, în cari avea rol principal dl Petrescu, posând cu succes pe servitorul simplu dar cinstit.

In piesa a doua au avut roluri d-rele E. Tampa, E. Fătuleţ, E. Perşinar, E. Boambăn şi d-nii N. Purcărea, N. Furnică, G. R. Muntean, G. Petrescu şi N. Coliban. Roluri mai grele au avut aici d-şoarele Tampa şi d-nul N. Purcărea, şi trebue să mărturisim că atât în jocul lor particular cât şi împreună au dat dovezi de o deosebită pricepere şi dibăcie în interpretarea rolurilor. Nu mai puţin şi ceilalţi diletanţi, cari s'au ţinut la nivelul recerut. Păcat că din cauza sgomotului produs în restaurantul de alături, publicul din fundul sălii n'a prea înţeles unele scene. Ar fi bine, ca la viitoarele producţiuni să se închidă uşile, cari răspund în restaurant.

Terminându-se reprezentaţia s'a început jocul, care a durat până în zorile zilei.

rip.

ULTIME ŞTIRI.

Budapesta 19 Martie. Curia a respins apelul d-lui Macrea, redactorul responzabil al ziarului „Lupta", anunţat contra trei sentinţe aduse de curtea cu juraţi din Budapesta. Prin urmare s'au ridicat la valoare de drept trei sentinţe pentru trei articole apărute în „Lupta", în suma totală de *20 luni închisoare de stat şi 3200 cor. amendă*

Budapesta 19 Martie Conducerea partidului social-democrat a convocat aici pe mâne, Vineri, *50 adunări publice poporale.* In aceste adunări se va protesta în contra ministrului Andrássy, care a ameninţat că va disolva toate sindicatele (societăţile) socialiste.

Budapesta 19 Martie. In şedinţa de eri a dietei au luat cuvântul miniştrii *Apponyi* şi *Andrássy*, ca să rectifice unele afirmaţiuni ale dep. Molnar din şedinţa de Marţi. A urmat apoi la cuvânt dep. *Lengyel*, care şi-a motivat pe larg contrapropunerea sa în cestiunea revisuirei regulamentului, anume ca proiectul să se ia dela ordinea zilei. După aceasta şedinţa s'a închis.

Budapesta 19 Martie. Se afirmă că deputaţii disidenţi ar fi hotărâţi să facă *obstrucţie technică*, dacă desbaterea specială a revisuirei regulamentului nu se va împărţi în mai multe părţi. Croaţii sosesc mâne şi vor aduce în desbatere cestiunea croată.

Bibliografie.

A apărut »Sădirea"şi cultivarea viei« de Nicolae *Popu*, profesor. Blaj, 1908. Tipografia Seminarială. Cartea aceasta de valoare este scrisă într'o limbă fluentă, clară şi vieritul, este tratat şi explicat după toate recerinţele şi după cele mai raţionale şi practice metoade de cultivare a viei ce există la noi. De aceea lucrarea fiind supusă censurei organelor de specialitate ale ministeriului de agricultură, acestea au declarat-o de reuşită şi bună, iar pentru recunoaşterea nisuinţelor autorului întru promovarea cultivării şi reconstruirii viilor de nou, ministeriul i-a acordat o renumeraţiune de 800 cor. Preţul unui exemplar 2 coroane.

»Impresii« de *Il. Chendi* a apărut în institutul grafic »Minerva« format octav pe 280 pagini de cuprinsul următor:

1. Capitala petrece. — 2. Puterea cântecului. — 3. Scrisori I—VI. — 4. Conferenţa d-lui Delavrancea.

Moravuri şi scriitori: 1. Spiritul de imitare. — 2. Libertatea artistului. — 3. Cei rămaşi în urmă. — 4. Cum trăim. — 5. Solidaritatea. — 6. Papagalii antipatici. — 7. De-aş fi demagog. — 8. Faza glumeaţă. — 9. Opinie separată. — 10. Apostolomania. — 11. Convingeri. — 12. D-l Iorga părăseşte »Sămănătorul«. — 13. O

Popa Cişmaş din Porumbac un măgar.

Micu din Şebişul de jos un catâr.

Apoi:

Săcădăţenii nişte vaci.

Porcişdenii nişte capre.

Brădenii nişte porci.

Racovicenii nişte oi.

Văduva lui Nicoliţă o vacă fătată.

Nemţoaicele din Porumbac nişte gâşte.

Părintele Prier din Săcădate un armăsar.

Dinu Impăratului un porc.

Acesta auzind cum ceteşte îi strigă: ce porc, porc eşti tu cu tot neamul tău al guşat, apoi aşa ne-a fost înţelesul ieri, să mă faci porc, şi dacă nu ar fi intervenit unul dintre cei dela Sibiiu, primarul Târcol ar fi umblat flocăit, că soiul acela de oameni, din care s'a prăsit acest Dinu, nu prea ştie de glumă.

Liniştea odată făcută membrii reuniunei agricole din Sibiiu sunt învitaţi la un copios dejun preparat în localul şcoalei.

Aci la masa comună, unde au luat parte vre-o 30 persoane, au petrecut până la oara două după prânz.

La oara trei era anunţată conferinţa D-lui Barcian despre creşterea vitelor cornute, conferinţă, care a fost ascultată cu mult interes de publicul număros. A mai ţinut încă un domn dela Sibiiu o mică conferinţă despre cultura trifoiului şi cu aceasta s'a terminat, publicul s'a împrăştiat, iar cei dela Sibiiu şi au văzut de drum.

A mai rămas în şcoală comitetul organizator şi primul lucru pe care l'a făcut a fost, că a măsurat vinul ce a mai rămas.

Abia s'a putut bea vre-o cinci vedre, aşa că patru vedre vin au remas intacte.

Acum ce este de făcut cu vinul rămas? Unii propuneau să-l pună la licititaţie, dar cum să împărţeşti produsul, că la expoziţie au contribuit şi alte persoane streine de comitet, şi dacă s'ar afla, poate să se ivească cine-va cu vre-o pretenţiune, deci licitaţiunea a rămas baltă şi au decis în unanimitate să 'l dee pe gât, dar nu astăzi, că astăzi fiind toţi ospătaţi dela masa comună, au hotărât ca în Dumineca viitoare după prânz pe la oarele trei să-i facă sfârşitul. Toţi au fost de acord şi măsurându l din nou l'au lăsat în păstrare la Nechitu lui Mărtian, şi s'au împrăştiat cu înţelegerea, că în proxima Duminecă să fie toţi la Nechitu pentru a consuma această rămăşiţă de vin.

Nechitu lui Mărtian ia în primire vinul, şi comitetul îşi vede de treabă.

Acum belea pe Nichitu cu vinul, cum să-l ţii tu o săptămână în pivniţă fără de al gusta, dar dacă se va strica? şi pentru a fi sigur că nu se strică, scobora zilnic în pivniţă şi îl încerca, dar şi aci cu mare băgare de seamă, vinul fiind măsurat, trebuia să fi cu preucauţiune la gustarea lui şi Nechitu nu era prost, el se scobora în pivniţă tot'd'auna cu câte două sticle de câte un chilogram, una goală şi una plină cu apă, scotea vin de umplea sticla cea goală, apoi deşerta apa din sticla plină în butoiu şi cu manopera aceasta a continuat şeapte zile fără nici o supărare.

Asta nu ar fi fost nimic, dar mai era ceva la mijloc, Nechitul locuia cu soacra s'a sub acelaşi acoperemânt şi aceasta observând manopera ginerului, i'a furat meşteşugul, că în lipsa lui de acasă, se indeletnicea dânsa cu această operaţiune, şi dânsa neavând sticle potrivite la îndemână se scobora cu oala plină cu apă, pe care o deşerta deadreptul în butoiu, apoi scotea pe la cep vin. Nici asta nu ar fi fost lucru mare, dacă nu ar fi pus mai multă apă în butoi de cât cât vin scotea.

Noroc că aceste zile au trecut repede, că dacă ar mai fi durat s'ar fi prefăcut vinul în apă.

Dumineca e aci şi comitetul până la unul este strâns în locuinţa Nechitului şi fără multă discuţiune aduc butoiaşul din pivniţă în casă, îi pun cep şi încep a umplea la sticle, din sticle în pahară şi dăi cu Doamne-ajută.

Părintele Vasile observă o mică schimbare în gustul vinului şi zice:

»S'a cam trezit vinul acesta, pare că în Dumineca trecută era mai bun«.

Ţi se pare Părinte, îi taie vorba Nechitu, erau mâncările la mijloc, acelea încă au contribuit la gustul lui, dar acum după zamă acră s'au te miri ce mâncare nu prea lunecă şi dăi mai departe cu paharul, aşa că pe când a tras la biserică de vecernie, vinul era isprăvit şi o parte dintre membrii s'au dus pe la biserică, că toţi erau trezi ca lumina, pare că nici nu'au văzut vin în ochi, dar să'l bea, a remas numai Tănasie al Tomică, prietin cu Nechitu, ei au mai stat de vorbă, ba la urmă făcând socoteala vinului băut, au ajuns la resultat, că în loc de patru vedre câte au avut s'au beut cinci şi nu se puteau dumeri, de unde provine prisosul acesta.

Mai remăsese un pahar plin neatins şi Nechitu îşi învită soacra să ia şi dânsa acel pahar.

»Numai mulţumim Nechite dragă îi zise soacra, eu mă am împărtăşit de mai 'nainte, doar nu am îmbătrânit de geaba«.

De Sub Surul.

decepţie. — 14. Octav'an Goga. — 15. Z.! Bârsan. — 16. Cincinat Pavelescu. — 17 S. Hetrat.

Dări de seamă: 1. Lecca, »Carta-Diva« şi »Jucătorii de cărţi«. — 2. D. Zamfirescu »Tanase Scatiu« şi Lecca »Căinii«. — 3. Gârleanu, »Cea dintâi durere«. — 4. Tr. Demetrescu »Iubita«. — 5. N. Petraşcu »Marin Gelea«. — 6. O. Carp »Rindunele«. — 7. Mircea Demetriade »Opere dramatice«. — 8. Gorun »Faust«. — 6. Mira »Din lumea basmelor«. — Junimea şi Ardealul. — Un om cult. Toate acestea într'un singur volum. Preţul 2 coroane 50 fileri.

Parastasul solemn al mesii studenţilor români din Braşov, intru pomenirea acelor fericiţi reposaţi, pentru cari, în loc de cununi peritoare, s'au contribuit ajutoare pentru masa studenţilor, — se va oficià în acest an şcolar la *16 Martie v. a. c.* în Biserica Sfântului Nicolae din Braşov-Scheiu.

Direcţiunea şcoalelor noastre medii aducând aceasta la cunoştinţă publică, învită pe toţi amicii şi pe toate rudeniile iubiţilor reposaţi, precum şi pe toţi sprijinitorii mesei studenţilor noştri din Braşov, ca să particepe la acest parastas solemn.

Dăm aci şi *Pomelnicul* tuturor, pentru a căror odihnă sufletească se vor înălţà rugăciunile şcolarilor noştri la această ocasie. Iată-l:

Ioan (Vlad) Alexandrescu, Carolina Andreica, Mihail Andreica, Iulia Andronic, Eufrosina Axente, Ioana Bădilă, Ioan Bădilă, Gheorghe Bârsan, Nicolae Bârsan, Toma Bârseanu, Stefan Belindescu, Moise Beu, Nicolae Bidu Teodora Bidu, Ioan Bogdan, Gheorghe Boeriu, Zaharie Boiu, Virginia Boldor n. Pandrea, Valeriu Bologa, Moise Branisce, Gheorghe Broşu, Andreiu Buntoiu, Elena Buntoiu, Onisim Buntoiu, Gheorhge Bureţia, Dimitrie Cepescu, Nicolae Chiorniţă, Viorel Chirtop, Atanasie Cimponeriu, Ana Ciuca, Gheorghe Ciurcu, Nicolae Ciurcu, Stefan Coleş, Ioan Craioveanu, Gheorghe Craioveanu, Vasile Craioveanu, Simion Damian, Iuliu Dan, Iustina Dan, Ioan Dr. David, Ladislau David, Zoe Dima, Ioan Dimitriu, Ioan Dobre, Elena Dobre, Paraschiva Olga Dobrean, Dometiu Dogariu, Augustin Dr. Dosa, Simeon Dragomir, Eugenia Eremia, Nicolae Eremias, Ioan Făgărăşan, Dionisie Făgărăşan, Ioan Fleşariu, Octavian Dr. Florea, Nicanor Frateş, Ioan Garoiu, Nedelca Garoiu, Valeria Găvruş, Victoria Gheaja, Gheorghe . . . ., Vasile Dr. Glodariu, Iosif Goga, Maria Gogonea, Maria Grădinar, Constantin Gurban, Stefan Herţa. Iosefina Hosanu, Ludovic Horstmann, Zoe Horstmann, Iulian Ianculescu, Elena G. Ioan, Ana cav. Ioanette, Constantin Ioanides, Ana Ioanidi, Ioan Ionaş, Irimie . . . . . ., Iulián Jurca, Gerard Lászó, Nicolae Dr. Lemènyi, Carolina Lengeru, Iuliana Lissai, Mache . . . ., Grigore Maior, Ioan Mandai, Alexe Mangiuca, Diamandi Manole, Pompeiu Dr. Marcu, Elena Marin, Iosif Maxim, Laurenţiu Maximilian, Frederica Meltzer, Ioan Dr. Meşotă, Traian Meţian, Emanuil Mihalovits, Cecilia Mihályi, Ioan Mircea, Nicolae Mircea, Elena Mocan, Ioan Moga, Susana Moldovan, Vasile Moldovan, Iosif Morariu, Ana Moşoiu, Aneta Moşoiu, Aron Moşoiu, Cornel Muntean, Iordan Muntean, Nicolae Muntean, Andreiu Mureşianu, Dimitrie Nan, Radu Negulici, Reveica Neguşiu, Petru Nemeş, Ioan Neniţescu, Constantin Nicolau, Sava Nicoară, Dionisie Nistor, Livia Nowotny, Iosif Orbonaş, Ana Panţu, Constantin Panţu, Petru . . . . . ., Ana Paraschiv, Grigore Paraschiv, Ioan Paraschiv, George Pascu, Eugen Dr. Pătăcean. Nicolae Penciu, Ioan Perlea, Dimitrie Petcu, Ioan Petric, Lucia Petric, Romul Petric, Zoe Petric, Sidonia Petrovici, Iuliu Pipoş, Sabin Piso, Maria Pop, Nicolae Pop, Eliza Popa (Nascu), Hortenziu Popea, Ioan Popea, Virgil Popea, Leo Popescu, Pompiliu Dr. Popescu, Andreiu Popovici, Floare Popovici, Traian Vas. Popu, Ciprian Porumbescu, Leontin Puşcariu, Mărinel Puşcariu, Marta Puticiu, Dominic Raţiu, Ludovic Roman, Gheorghe Roşculeţ, Flora Dr. Rozványi (Beleş), Victoria Rusu n. Oncioiu, Iancu Saftu, Emil Sbarcea, Aurelia Secăreanu, Maria Secăreanu, Nicolae Serb, Ioan Axente Severu, Ioan Sima, Sofia Sima, Maria Soeaciu, Octavian Sorescu, Ana Stan, Carolina Stan, Ioan Stan, Toma Stanca, Haralambiu Stănescu, Hareti Stănescu, Maria de Steriu, Radu Stinghe, Ana Stoicănescu, Nicolae Străvoiu, Ieremie G. Stroe, Nicolae de Şuştai, Ioan Târaş, David Terfaloga, Gheorghe Theodor, Mărioara Theodor, Ecaterina Trăilă, Vasile Ureche, Eusevia Vaida (Ioanovici), Helena Vagner, Henrieta Vauthier, Costică Voicu, Vasile Zăhan.

O bancă românească pentru ajutorarea şcoalelor.

De lângă Turda, Martie 1908.

In 29 a lunei trecute s'a ţinut în Turda a XXII adunare generală ordinară a institutului de credit şi economii *»Arieşana«* despre anul de gestiune 1907 sub prezidiul regular al prezidentului direcţional D-l Iuliu Bárdosy, inspector r. şcolar în retragere din Sibiiu.

Având foarte mulţi din toate părţile ale ţărei deosebit interes faţă de aceasta bancă românească, voiesc a descrie pe scurt decurgerea adunărei generale.

Prezenţi au fost 21 acţionari, cari reprezentau cu totul 256 acţii. D-l prezident a anunţat adunarea de deschisă, — şi capace de a aduce în senzul statutelor concluse valide, — denumind de notari ad hoc pe D-nii funcţionari ai institutului Alesandru Gaia şi Iacob Trifu, iar de scrutători şi verificatori pe acţionarii D-nii Ioan Boieriu, Nicolau Rusu şi Michael Gârdac.

Adunarea a abstat la propunerea D-lui Gârdac de a mai cetì raportul direcţiunei şi a dat direcţiunei şi comitetului de supraveghiere absolutor pe anul de gestiune 1907.

După ce s'au lămurit mai multe nedumeriri ale unui acţionar faţă de creşterea rapidă a fondului de reservă, care a ajuns la suma însemnată de 96.261·11 fil., adunarea primeşte cu unanimitate propunerea D-lui acţionar Iovian Mureşan, ca cuota destinată pentru scopuri de binefacere, ce să dădeà în anii trecuţi, să se ridice dela 5% la 8% ale venitului curat al institutului, ca aşa şcoalele poporale române locale de ambele confesiuni să poată fi în măsură mai mare ajutorate. Pe baza acestui conclus s'au distribuit 1055 cor. 04 fil., spre scopuri culturale şi de binefacere.

La reîntregirea direcţiunei s'au reales mai cu unanimitate de voturi foştii membrii direcţionali Dr. Iuliu Popescu, advocat în Turda, Iuliu C. Vlăduţiu directorul ezecutiv al institutului şi Samuilă Poruţiu paroch român gr. cat. în Ceanul deşert.

Direcţiunea a împărţit cuota, menită din partea adunărei generale spre scopuri culturali şi de binefacere în următorul modru: Şcoalei române gr. cat. din Turda 400 cor., şcoalei române gr. or. din Turda 200 cor., reuniunei de lectură al femeilor române din Turda 20 cor., reuniunei meseriaşilor români din Turda 20 cor., reuniunei opidane a pompierilor din Turda 15 cor., mesei universitarilor români din Cluş 30 cor., reuniunei învăţătorilor români din archidieceza gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş în Blaş 40 cor., prin ce a devenit banca membru fundator al acestei reuniuni, tractului protopopesc gr. cat. al Indolului pentru provederea elevilor mizeri din şcoalele poporale cu manuale de învăţământ 60 cor., despărţământului Turda al Asociaţiunei pentru cultura poporului român 30 cor., fondului »Iuliu Bárdossy« pentru premiarea şi ajutorarea elevilor dela şcoala română gr. cat. din Turda vechie 30 cor., institutului surdomuţilor din Cluş 10 cor., reuniunei regnicolare pentru ajutorarea alienaţilor însănătoşaţi din Sibiiu 5 cor., iar la dispoziţiunea direcţiunei 10·45 fil.

Arieşanul.

Zile de sărbătoare pe valea Murăşului.

In urma morţii repentine a vrednicului preot Leon Popescu, în ziua de 10 Nov. 1907, a fost ales preot în comuna Deda cu totalitatea voturilor, tinerul absolvent al facultăţii teologice din Cernăuţi: Ioan *Vodă*, din Topliţa română, ear în ziua de 8 Martie 1908 s'a întâmplat introducerea acestui nou preot în parochia Deda din tractul Reghinului.

Dumineca în 8 Martie a. c. toate stradele comunei gemeau de mişcarea poporului entuziasmat de însemnătatea zilei, care porneşte condus de cei doi harnici învăţători Ioan Borsian şi Gregoriu Ceontea, cătră gara din loc, unde avea să sosească cel destinat de provedinţă, ca să fie adevăratul păstor şi mângăitor.

Sosind trenul în staţiune, apare pe peronul gării tinerul preot Ioan Vodă de braţ cu floarea Someşului, tinera preoteasă Mariţi Juga, fiica bravului preot Ilie Juga din Arcalia. Poporul entuziasmat la culme izbucneşte în strigăte însufleţite de »Să trăiască«, iar harnicul învăţător Ioan Bosian tălmăceşte în cuvinte calde simţămintele şi iubirea, cu care poporul îl primeşte, şi puternice strigăte de »Să trăiască« izbucnesc din setoasele piepturi; apoi noul preot Ioan Vodă mişcat de iubirea, cu care îl primeşte poporul, răspunde în cuvinte binesimţite, apoi pleacă însoţit de cei doi învăţători, urmat de întreg poporul şi acompaniat de melodioasele sunete ale clopotelor, şi se îndreaptă spre lăcaşul Domnului, unde vrednicul protopresbiter Galacteon Şagău aşteaptă pe noul venit şi începe serviciul divin asistat de Alexandru Oltean preot în Jabeniţa şi Ioan Vodă.

După săvârşirea serviciului P. On. D. Protopresbiter Galacteon Şagău într'o vorbire avântată îl introduce pe noul preot predându-i cheia bisericei, legându-i la inimă prosperarea poporului, ear noul preot într'o vorbire clasică mulţămeşte d-lui Protopresbiter şi poporului, care cu atâta dor l'a aşteptat.

După aceste ceremonii oaspeţii au fost învitaţi de noul preot la o masă bogat provăzută cu toate delicatesele. Şirul toastelor l'a început P. On. domn protopresbiter Galacteon Şagău, pentru Excelenţa Sa Metropolitul; au urmat Dr. Ioan Harşia pentru noul preot şi preoteasă; Dr. T. Popescu pentru părinţii preotului şi preotesei; Dr. Harşia pentru D-l Popescu, director la »Mureşiana«, etc. Şirul toastelor îl încheie noul preot Ioan Vodă în onoarea oaspeţilor şi cu aceasta masa se ridică la oarele $3^{3}/_{4}$.

Sara bravii învăţători au arangeat o petrecere în onoarea noului preot.

Iată pe scurt întroducerea noului preot, în care ne-am pus nădejdile vieţii şi în care ştim cu siguranţă că nu ne vom înşela şi dela care şi autorităţile bisericeşti sunt în drept a se aştepta la multe fapte frumoase.

Dorim »să trăiască« mulţi ani!

Asistentul.

O instalare de preot.

Dumineca în 17 Februarie v. a. c. s'a făcut instalarea preotului nostru Ierotei *Viscrean*, ales preot în comuna Criş, tr. Sighişoara. Despre actul primirii şi instalării noului nostru părinte sufletesc vă scriu următoarele:

Primirea preotului nostru s'a făcut deja Sâmbătă în 16 Febr., care zi a fost o adevărată zi de bucurie pentru toţi credincioşii bisericei noastre. La depărtare de 12 Km. de comună eşi intru întâmpinarea mult aşteptatului oaspe, un grup de călăreţi, 12 la număr îmbrăcaţi în frumosul nostru port românesc în frunte cu simpaticul nostru învăţător Pompiliu *Popa*, care în cuvinte alese îl bineventează pe alesul nostru preot, dorindu-i viaţă îndelungată şi senină spre a putea munci mulţi ani în via Domnului. A răspuns emoţionat preotul mulţămind învăţătorului, care împreună cu tinerii n'a pregetat a-i face o primire cât se poate de frumoasă.

Grupul se pune apoi în mişcare, înainte călăreţii doi câte doi, ear' după ei urma trăsura trasă de 4 cai, in care era preotul cu drăgălaşa-i soţie şi On. Domn Protopop Moldovan, ear' o trăsură urma îndărăt.

Pe la 4 oare d. a. frumosul cortegiu işi face întrarea în comună, pe când mulţimea de oameni alerga intru întâmpinarea mirelui bisericei noastre. O bucurie de nedescris se vedea pe feţele tuturora, chiar şi conlocuitori Saşi au luat parte la aceasta bucurie a credincioşilor noştri.

In curtea parochială o mulţime de popor aştepta sosirea preotului. Aici în numele poporului vorbeşte foarte frumos membrul din comitet, Pavel *Roşca*, punându-i tinărului preot la inimă dragostea poporului din aceasta comună. Se ridică apoi părintele Viscrean mulţămindu-le tuturor pentru dragostea şi iubirea, cu care îl primesc, cerându-le ajutoriul in greaua sa misiune de păstor sufletesc. Mai vorbeşte preotul ev. luteran din loc, căruia îi răspunde domnul Protopop Moldovan, dorind ca preoţii acestei comune să trăiască în cea mai bună prietinie. In urmă vorbeşte părintele *Şoneriu* — moşul preotului nostru — şi cu acestea se încheie serbarea de Sâmbătă şi fie-care se retrage la ale sale, ca mâne să asiste la instalarea oficioasă a noului paroch.

Dumineca dim. la 8 oare se începe serviciul divin oficiat de preotul Viscrean şi de Prea On. Domn Protopop. Biserica plină de lume, nu numai români, ci şi streini mulţi. Răspunsurile liturghice sunt date de tineretul nostru, sub conducerea zelosului nostru învăţător. După sfârşitul slujbei în faţa sf. altar On. Domn Protopop adresează noului preot o cuvântare plină de învăţături frumoase, dându-i în seamă pe fii săi sufleteşti, cărora le atrage luarea aminte, îndemnându-i la dragoste şi supunere faţă de noul lor păstor sufletesc.

Părintele Viscrean prin o vorbire acomodată se adresează poporului, arătând însemnătatea chemării preoţeşti şi greutăţile, cu cari e împreunată, îndemnându-l a fi cu dragoste faţă de biserică, unde să-i asculte învăţăturile părinteşti spre a putea lucra împreună spre binele şi fericirea tuturora.

După serviciul divin ne-am îndepărtat toţi din biserică mângăiaţi şi mulţămiţi în sufletul nostru de cele văzute şi auzite.

A-şi fi nedrept dacă a-şi trece cu vederea pe neobositul nostru epitrop bisericesc, Avisalom Suciu, un fiu credincios al bisericei noastre, care n'a pregetat zi şi noapte a osteni, dând mână de ajutor peste tot locul. S'a servit apoi masa în casa parochială. Primul toast îl ridică Prea On. Domn Protopop Moldovan pentru Excelenţa Sa metropolitul Ioan Meţian, părintele Viscrean pentru Domnul Protopop, mulţămindu-i pentru osteneala avută cu instalarea, părintele Şoneriu pentru poporeni, ear învăţătorul Popa, toastează pentru părintele Viscrean, dorindu-i viaţă îndelungată în greaua carieră.

Numai târziu ne-am depărtat cu cele mai plăcute suveniri, căci neuitate vor remânea aceste zile de adevărată bucurie sufletească!

Un participant.

Din tractul Reghinului.

— *Abafaja*, 10 Martie 1908.

Onorate D-le Redactor! In numele întregului popor gr. cat. din parochia Abafaja, tractul Reghinului-săsesc, vă rugăm frumos să binevoiţi a publica în unul din numerii de Dumineca următoarea mulţămită publică: In 1908 Ianuarie 7, s'a împlinit 26 de ani de când decedatul Mitropolit Dr. Ioan oare-când Vancea, ne-a trimes în mijlocul nostru pe harnicul şi zelosul preot On. Ierotheiu *Crişianu*, fiu de grăniţer din Ţara Oltului. După stabilirea sa în această parochie cu 3 confesiuni a ştiut ambiţiona şi îndupleca pe puţinii poporeni şi altcum decăzuti materialminte în urma comasărei, să edifice în 1884 o şcoală nouă, câştigându-ne material de stejar dela Ilustr. d-l Conte Huszár Károly cu un preţ foarte modest, a sistemizat salariul cantorului docental şi a făcut multe lucruri bune şi folositoare, contribuind foarte mult din al său spre binele public şi adecă:

La stăruinţa sa s'a acoperit s. biserică din non cu şindile în 1906, a câştigat ornate şi vase bisericeşti, prapori, potir, cădelniţă etc., a edificat o şură nouă cu staulă de vite, a acoperit din nou casele parochiale, iar o mare parte din pictura din jurul edificelor parochiale, pivniţă, gabanaşi »grânariu«, bucătărie, poartă la şură, făcute din al său propriu, fântână în ogradă, o mulţime de pomi în grădina parochială. Din întreaga sa porţiune canonică de 10 jug. 700□ venitul anual după 5 jugăre à 100 cor. ni l'au donat pe 1907, 8, 9, s. biserici pentru procurarea unui clopot, solvind 100 cor. pe 1907, ne-au recâştigat suma de 160 fl. dela familia Socaci, ne-au asigurat pe realităţile şcoalei suma de 2560 cor. 26 fileri, o pretenziune a bisericii. O altă donaţiune de 70 cor. câştigată, tabulată dela Kövesdi George, a prundit din al său ograda parochială, şi înaintea caselor parochiale a ridicat o s. cruce în stil modern cu 100 cor. a făcut o fundaţiune de peste 400 cor. s. biserice din Ohaba »Vicariat« şi a cumpărat şi un intravilan cu spesele de tabulare 300 cor. tot pentru comuna sa natală »s. biserică« Ohaba. Iară cu ocasiunea comasării în Abafaja ne-a fost un mare apărător etc.

Despre toate acestea, deşi Prea Veneratul ordinariat din Blaş are cunoştinţă, cu toate acestea îi aducem mare mulţămită, bunul Dumnezeu să-l ţină încă mulţi ani în mijlocul nostru şi să-l mângăe în morbul cel greu de care pătimeşte, căci din 1825—1835 şi până azi din cei 18 foşti preoţi, nici unul nu a făcut batăr a 10 parte din ceea-ce a făcut dânsul din 1882 până azi spre mărirea lui D-zeu şi lauda oamenilor, câştigând prin purtarea şi zelul său stima, iubirea şi dragostea şi a celorlalte confesiuni din parochie. Cel ce în adevăr e mare este totdeauna drept şi modest.

Curatoratu bisericesc: Iuon Molnar, curator-primariu, Kövesdi Simon, Ioan Kövesdi, Molnar Niculaie, Oprea Petru.

Foloasele tovărășiilor economice.

Săptămâna trecută s'a ținut în *Sebeșul-săsesc* o mare adunare poporală, în care d-l Vasile C. *Osvadă*, și părintele Moța au tâlmăcit celor adunați însemnătatea tovărășiilor economice pentru poporul nostru. D-l Osvadă a vorbit între altele și despre importanța reuniunei proprietarilor de vite, îndemnând pe cei adunați să se înscrie ca membrii în această reuniune.

Iată un estras scurt al statutelor acestei tovărășii:

»*Reuniunea proprietarilor de vite din Orăștie*«, întemeiată mai ales pentru de a asigura vitele; primește membrii sub următoarele condițiuni: Ca să-ți poți asigura vitele la ea, trebue întâi să te faci membru al Reuniunii, subscriind una ori mai multe quote de membru, cu responzabilitatea numai de 5-ori suma quotelor. Sumele din aceste quote sunt ca un depozit la Reuniune, care ți să dă napoi când nu vrei să mai fi asigurat și ieși din ea. Ele îți câștigă drepturile de membru și de asigurare. O quotă e de 4 cor. și să plătește pe rând, câte 1 cor. pe an așadar quota să plătește în 4 ani. Pentru fie-care 1000 cor. asigurate este a să subscrie câte o quotă.

Primirea ca membru se face în temeiul declarației de membru, dată în scris. Fie-care membru e dator să-și asigure toate vitele cornute, trecute peste 6 luni. Reuniunea va plăti pagubele în vite ivite prin: moarte, schilăvie, tăiere ori vindere siluită, ori pricinuite prin foc.

La intrarea ca membru fie-care are de a plăti: *a*) câte 1 coroană ca rata întâie, după fie-care quotă ce a subscris; *b*) câte 30 fileri ca taxă de înscriere după fie-care 100 cor. valoare asigurată; *c*) taxa întâiului caz de pagubă, și anume: dacă grupa de care să ține, are vite în valoare de 1 milion cor., câte 5 fileri după fie-care 100 coroane; dacă are numai 500 mii cor., câte 10 fileri după fie-care 100 coroane.

D'aici înainte fie-care membru va plăti taxele de câte 5 fileri, respective 10 fileri, numai atunci, când în grupa de care să ține să va întâmpla vre-o pagubă în vite. Când taxele pentru pagube, în o grupă. s'ar urca peste 2%, — pagubele de mai departe se împart pe toate grupele. Taxele pentru pagube nu trec peste $5^1/_2$%. D'aici înainte pagubele să plătesc de Reuniune. Fie-care membru e dator, să-și plătească taxele regulat, să și grijească vitele bine, mai ales că numai acele pagube se plătesc, care să întâmplă în afară de vina proprietarului.

In fie-care comună cu asigurați va fi un comitet de conducere, și taxele se vor plăti în comună, tot așa în comună se vor liquida despăgubirile.

La fie-care caz de nenorocire se prețuește vita nenorocită prin o comisie. Din suma prețuită, se plătesc la mâna membrului ca paguba, 80% (80 cor. din 100 cor.) Rânduielilor din statute și din regulamente, e dator să se supună fie-care membru.

*

Din datele culese cu prilejul adunării dela Sebeș știm că până acum sunt în lucrare p'acolo: 2 Tovărășii ocazionale pentru asigurarea vitelor, în Sebeșul-săsesc; una în Pianul-de-sus; una în Lancrăm și una se pornește în Pianul-de-jos. La toate aceste tovărășii sunt înscrise vite în preț de peste 300 mii coroane și până acum s'a plătit de aceste tovărășii pagube de aproape 10 mii cor.

Pentru mai statornica dezvoltare însă, toate aceste tovărășii vor intra cât de curând sub scutul Reuniunii dela Orăștie, formând o puternică grupă din jurul Sebeșului.

Alunul la sfârșitul iernei.

— Fine. —

Cine însă duce polenul dela motocei la mugurii cu ouare? In timpul verei la multe plante acest serviciu îl fac (fără să știe) insectele (albine, fluturi, fel de fel de gândaci), cari intrând într'o floare după miere se umplu de polen pe cari îl duc apoi în altă floare. Dar pe vremea când se deschid sacii cu polen a alunului, (adică când înflorește alunul), insectele stau încă ascunse prin crăpături și găurele, pe sub pietre, pe sub coaja arborilor, prin scorburi, — dorm încă duse, cuprinse de somnul adânc al iernei.

Dacă vom observa un tufiș de aluni înflorit în timpul unei zile senine, dar cu puțin vântoase, vom vedea cum vântul, scuturând ramurile, face să se ridice din motocei nourași de polen, apoi după puțin timp cad spre pământ. In drumul lor însă numeroase fire de polen cad pe firișoarele purpurii. Așa dar la alun polenul e dus, dela sacii cu polen la ouare, de vânt. Știind aceasta ne vom explică acum o mulțime de lucruri, pe care mai înainte nu le luam în seamă sau pe care le credeam fără de rost:

1. Plantele, la care polenul e dus de insecte, au sacii cu polen și ouarele inconjurate de frunze frumos colorate (flori), care produc parfumuri și sucuri dulci; toate acestea pentru a atrage insectele. La alun, neflind nevoe de insecte, sacii cu polen și ouarele sunt înconjurate numai de frunzișoare mici și verzi, haine fără strălucire, dar destul de călduroase pentru a le apăra de gerul cel mai mare al ernii.

2. Pe când la plantele, la care polenul e dus de insecte, firele de polen sunt lipicioase (de ce?), la alun polenul e uscat, așa că e luat cu ușurință de vânt și împrăștiat.

3. Când a sosit timpul prielnic, motoceii devin mlădioși și solzișorii, cari înainte erau strâns lipiți unul de altul, se îndepărtează pentru a lăsa liber polenul.

4. Motoceii au câte o codiță subțire, ca să poată fi clătinați cu ușurință de vânt.

5. Alunul înflorește înainte de a înfrunzi, căci frunzișul ar împedeca ducerea polenului prin vânt.

6. Motoceii fiind aplecați în jos, polenul, dintr'un sac oare-care al său, cade pe spatele solzișorului, ce este mai aproape, jos, sub dânsul. Aici stă până când îl ia vântul. Altfel ar cădea de-adreptul la pământ, unde ar putrezi din pricina umezelii.

7. Plantele, ca alunul, dacă ar crește departe una de alta, cu greu le-ar putea aduce vântul polen. Alunul formează de obicei tufișuri dese și apropiate.

8. Cu toate acestea o mare parte de polen e împrăștiată de vânt fără folos. De aceea alunul produce mult mai mult polen decât o plantă, la care răspândirea lui se face prin insecte.

9. Pentru a prinde polenul firișoarele purpurii, trebue să iasă în timpul înflorirei afară din mugure, pe când ouarele pot stă liniștite înăuntrul mugurelui la adăpost de frig și vânt.

10. Ca să prindă mai bine polenul, firișoarele purpurii sunt mari și acoperite cu perișori.

11. Când e furtună, solzișorii din motocei se apleacă peste saci și nu lasă polenul să se mai scuture. Acest lucru ar păreà la prima vedere nepotrivit, dar își are rostul său. Vânturile puternice, ducând prea departe polenul, îl împrăștie fără folos. De aceea polenul nu se scutură decât atunci când vântul e slab. Iată dar că tot ce se întâmplă în viața alunului, în acest timp, se face cu rost și cu scop; tot așa se poate spune și despre viața alunului în celelalte anotimpuri.

G. Bolez.

MULTE ȘI DE TOATE.

Drum ferat pe sub pământ. Afară de tunele, pe care le cunosc acum și copiii din țările noastre, este bine să știm că sunt căi ferate pe sub pământ de mai mulți chilometri. De curând se fac încercări a construi și în Viena o cale ferată pe sub pământ mai lungă. In privința aceasta face studii un inginer însemnat în Berlin — unde deja este o astfel de cale —. Inginerul a spus unui colaborator al foaiei „*Lokalanzeiger*“ că el a rămas uimit, și nu pricepe cum vienezii nu s'au apucat de ea. Berlinul până din destul să se minuneze de lucrările, ce s'au săvârșit în Berlin la construirea liniei suterane. El a văzut cu ochii, că umblarea cu trenul pe linia, despre care e aci vorbă, nu e împiedecat de loc, ci merge ca și trenurile regulate pe suprafața pământului. Mai spune inginerul, că în Berlin au fost greutăți în privința pământului apătos, așa numitul „*munte notător*“ cu grămada sa de apă suterană — stratul de apă din adâncime (Grundwasser). In Viena sunt alte greutăți. Aci are să se lupte omul cu pământ pietros-stâncos, catacombe și pivnițe pe sub pământ foarte adânci, de care cei din Berlin nici nu-și pot face închipuire. Cu toate aceste linia se va face în regiunea cea dintâiu (Viena e împărțită în regiuni sau ținuturi) adecă în partea mai veche a Vienei, care se află în jurul bisericei celei mari a Sf. Ștefan, cu toate că stradele din acest ținut sunt foarte înguste.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor respons.: Victor Branisce.

Câte-va cuvinte asupra boalelor secrete.

E trist, — dar în realitate adevărată că în vremea de azi e bătătoare la ochi mulțimea acelor oameni, a căror sânge și suc ori trupești sunt atrofiate și cari în urma ușurinței din tinerețe și prin deprinderi rele și-au sdruncinat sistemul nervos și puterea spirituală. E **timpul suprem ca acestei stări îngrozitoare să se pună capăt.** Trebue să fie cine-va care să dea tinerimei deslușiri binevoitoare, sincere și amănunțite în tot ce privește viața sexuală, trebue să fie cine-va care a oamenii să-și încredințeze fără teamă, fără sfială și cu încredere neobzurile lor secrete. Dar nu e în deajuns însă a destăinui aceste neoazuri ori și cui, ci trebue să ne adresăm unui astfel de medic specialist, conștiințios, care știe să dea a upra vietei sfaturi bune sexuale și știe a ajuta și morburilor ce deja eventual există, **atunci apoi va înceta existența boalelor secrete.**

De e chemare stăt de măreață și pentru acest scop e institutul renumit în toată țara al **D-rului PALOCZ, medic de spital, specialist,** (Budapesta, VII., **Rákóczi-ut 10**), unde pe lângă discreția cea mai strictă primește ori-cine (atât bărbații cât și femeile) deslușiri asupra vieței sexuale, unde sângele și sucurile trupești ale bolnavului se curăță, nervii i-se întăresc, tot organismul i-se eliberează de materiile de boală, chinurile sufletești i-se liniștesc.

Fără conturbarea ocupațiunilor zilnice dr. **PALOCZ** vindecă deja de ani de zile repede și radical cu **metodul său propriu** de vindecare, chiar și cazurile cele mai neglese, ranele sifilitice, *boalele de țeve, bășică, nervi și șira spinărei, începuturile de confusie a minței, urmările onaniei și ale sifilisului, erecțiunile de spaimă, slăbirea puterei bărbătești (impotența), vătămăturile, boalele de sânge, de piele și toate boalele organelor sexuale femeești.* Pentru femei e sală de așteptare separată și eșire separată. In ceea-ce privește cura, depărtarea nu este piedecă, căci dacă cine-va, din ori-ce cauză, n'ar putea veni în persoană, atunci cu plăcere i-se va da răspuns amănunțit foarte discret prin scrisoare (în epistolă e de ajuns a se înlătura numai marca de răspuns). **Limba română se vorbește perfect.** După încheierea curei, epistolele se ard, ori la dorința se retrimit fie căruia. Institutul se îngrijește și de medicamente speciale. Vizitele se primesc începând dela 10 óre a. m. până la 5 óre p. m., (Dumineca până la 12 óre a. m.)

Adresa: Dr. PALOCZ, medic de spital pecialist, Budapesta, VII., Rákóczi-út 10

Nr. 89/1908.

PUBLICAȚIUNE.

Joi în 2 Aprilie st. n. a. c. la 9 oare a. m se va da în arândă din partea administrației pădurilor orășenești de pe Timiș Brassó, Strada Aurarilor Nr 5, etagiul I. — **dreptul de pescărit în apele Timișului.**

Arândarea se face în două grupuri separate, anume:

a) grupul Timișului, a cărui apă orașul Brassó o are comună cu comunele Turcheș și Bacifalu;

b) grupul Timișului, întru cât Timișul este proprietate esclusivă a orașului Brassó — teritorul numit Valea vorni, Varnea, Lámba etc. până la Ezáraz-Tömös.

Arândarea dreptului de pescărit se va face pe calea licitațiunei verbale împreună cu oferte în scris pe timp de 6 ani de z le, adecă **dela 1 Iunie 1908 până la 31 Maiu 1914.**

Licitația se va ținea în ziua sus indicată localitatea administrației pădurilor orășenești Brassó, Strada Aurarilor Nr. 5, etagiul I.

Petițiunile adecă ofertele timbrate cu timbru de 1 cor. și provăzute cu vadiu de 20 cor. au să fie făcute separat pentru fiecare grupă (*a* și *b*) și să conțină și declarațiunea, că oferentul cunoaște condițiunile și că ți se supune fără nici o contrazicere, astfel redigiate au să fie închise și să fie predate până la 2 Aprilie a. c. la administrația suscitată a pădurilor orășenești. Condițiunile detaiate ale licitațiunei se pot ceti în biroul arătat mai sus al administrației pădurilor.

Brassó, în 14 Martie 1908

Administrația pădurilor orășen. și Timiș.

(96,1—2.)

„Gazeta Transilvaniei" cu numĕrul à 10 fileri se vinde la zaraful **Dumitru Pop,** la tutungeria, de pe parcul Rudolf şi la **Eremias Nepoţii.**